

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 27 (767) ■ 15 iyul 2015

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Prezident İlham Əliyev: «Azərbaycan böyük potensiala malik güclü dövlətdir»

İyulun 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2015-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclası keçirilib.

İclası giriş nitqi ilə açan dövlətimizin başçısı əvvəlcə dünyada, xüsusilə Avropada mövcud olan iqtisadi və mədəni böhrandan bəhs etmiş, belə bir vəziyyətdə Azərbaycanın həyata keçirdiyi məqsədyönlü xarici siyasətdən və gələcəkdə atılacaq addımlardan danışmışdır: «Mədəni böhran, iqtisadi böhran bu gün artıq Avropada reallıqdır və əlbəttə ki, bu, bizə düşünməyə vadar edir və bu amilləri gələcək fəaliyyətimizdə mütləq nəzərə almalıyıq. Azərbaycan Avropa qurumlarına nə dərəcədə inteqrasiya etməlidir? İnteqrasiya etməlidir, yoxsa etməməlidir? Yoxsa biz əməkdaşlıq formatına üstünlük verməliyik? Bu barədə mən şəxsən artıq neçə vaxtdır düşüncəyə və hesab edirəm ki, gələcək aylarda yeni əməkdaşlıq mexanizmi, formatı və konsepsiyası hazırlanmalıdır. Əlbəttə ki, bütün məsələləri dərinlən təhlil edərək ölkəmiz üçün, xalqımız üçün ən məqbul, ən yaxşı variantı seçirik və seçəcəyik».

Son vaxtlar müxtəlif beynəlxalq qurumların, xüsusilə Avropada hegemonluq iddiasında olan bəzi dövlətlərin Azərbaycana qarşı apardıqları çirkin siyasətin heç bir nəticə verməyəcəyinə əminliyini bildiren Prezident İlham Əliyev ölkəmizin kiminsə iradəsi ilə oturma-durmayacağını, bundan sonra da yalnız Azərbaycan xalqının və dövlətinin maraqlarına cavab verən müstəqil siyasət yürüdəcəyini vurğulayıb: «Mən bəzi hallarda dövlət məmurlarından, deputatlardan, ictimai xadimlərdən eşidirəm ki, biz Avropaya inteqrasiya etməliyik. Siz bunu deyəndə bir düşünün. Birincisi, Prezidentin mövqeyini bilməlisiniz. İkinci,

siz necə inteqrasiya edəcəksiniz, hansı formada inteqrasiya edəcəksiniz? Bu inteqrasiya sizə lazımdır, yoxsa yox? Hansı formada Azərbaycanı orada qəbul etmək istəyirlər? İkinci dərəcəli üzv kimi, assosiativ üzv kimi, yaxud da kənardan sanki yapışan bir ölkə kimi? Bu format bizə lazım deyil. Biz hara lazımdırsa inteqrasiya etmişik. O illərdə etmişik ki, o vaxt Avropada vəziyyət fərqli idi. Mən hesab edirəm ki, əgər bu gün biz bu vəziyyəti nəzərə alaraq seçim etməli olsaydıq, bəlkə də Avropa Şurasına da üzv olmazdıq. Azərbaycanı nə qədər təhqir etmək olar? Bizi nə qədər alçaltmaq cəhdləri göstərilə bilər? Artıq bizim hövsələmiz tükənib. Biz Avropa Şurasız da yaxşı yaşaya bilərik, yaşamışıq da. EBiz heç yeri inteqrasiya olmuruq. Hara olmusuq, kifayətdir. Lazım olarsa, yenə də başqa birliklərə də üzv ola bilərik, ancaq bərabərlik qüvvələri ilə, ləyaqətli ölkə kimi».

Bütün bu xoşagəlməz mənzərənin fonunda Azərbaycanın gün-gündən inkişaf etdiyini, kənar təhdidlərə baxmayaraq, iqtisadiyyatımızın dayanıqlı olduğunu vurğulayan dövlət başçısı bunu tarixi nailiyyət adlandıraraq: «Bizim uğurlarımız doğrudan da tarixi xarakter daşıyır. Altı ay ərzində iqtisadiyyatımız inkişaf edib, baxmayaraq ki, neftin qiyməti aşağı səviyyədədir. Baxmayaraq ki, qonşuluqda iqtisadi vəziyyət hələ ki, o qədər də müsbətə doğru dəyişməyib, Azərbaycan iqtisadiyyatı inkişaf edir. Bax, indi gətirəcəyimiz rəqəmlər bunu göstərəcək və sübut edəcək ki, bu, doğrudan da tarixi nailiyyətdir. Beləliklə, 6 ayda iqtisadiyyat 5,7 faiz artmışdır.

Bu, çox gözəl göstəricidir, ölkəmizin dinamik inkişafını sübut edir. Bundan da gözəl göstərici qeyri-neft sektorunun inkişafıdır. Burada da biz 9,2 faiz artımı görürük. Yəni bundan yuxarı nəticə ola bilməz. Sənaye istehsalı təxminən 4 faiz artmışdır. Qeyri-neft sənayesi 14 faizdən çox artmışdır. Bu da son illərdə sənayeləşmə, yeni sənaye zonalarının yaradılması ilə bağlı görülmüş işlərin, tədbirlərin nəticəsidir. Azərbaycanda inflyasiya aşağı səviyyədədir - 3,5 faiz. Əhalinin pul gəlirləri əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Kənd təsərrüfatı 7,3 faiz artmışdır. Bu da son illər ərzində ən yüksək artım tempidir. Bütün bunlar görülməli işlərin nəticəsində mümkün olmuşdur.

Ölkəmizə 6 ayda 12,7 milyard manat sərmayə qoyulmuşdur. Bu da çox böyük rəqəmdir və bu birinci 6 ayda xarici investisiyalar üstünlük təşkil edir. Son illərdə biz gördük ki, daxili investisiyalar üstünlük təşkil edir. Bu ilin 6 ayında isə xarici sərmayə üstünlük təşkil edir. Bu da müsbət haldir, çünki yenə də göstərir ki, Azərbaycan investisiyalar üçün çox cəlbedici ölkədir və xarici sərmayə burada lazımı səviyyədə qorunur.

Birinci 6 ayda ölkəmizdə 60 minə yaxın yeni iş yeri açılmışdır ki, onlardan 48 mini daimi iş yeridir. Ancaq biz bu statistikaya fikir verəndə mütləq bağlanan iş yerlərinə də diqqətdən qaçırıq. Bilirəm ki, bəzi yerlərdə iş yerləri bağlanıb. Ona görə, ilk növbədə, bunun səbəbləri araşdırılmalıdır. Digər tərəfdən, bu, statistika da açılan iş yerləri ilə bərabər verilməlidir ki, biz təhlili düzəldə bilərik. Bu, əslində hər bir ölkədə olan bir vəziyyətdir. İş yerləri açılır, bağlanır. Burada əsas balans məsələsidir, nə qədər açılıb, nə qədər bağlanıb.

Azərbaycanda, ümumiyyətlə, son 12 il ərzində 1 milyon 400 min iş yeri açılmışdır ki, onlardan 1 milyonu daimi iş yeridir. Bunun

hesabına Azərbaycanda işsizlik kəmərinin yekunlarına görə 5 faiz səviyyəsində olmuşdur. Bütün mətbəh beynəlxalq maliyyə qurumları Azərbaycanda işsizliklə, yoxsulluqla bağlı mübarizəni çox yüksək qiymətləndirir. Biz və Azərbaycan xalqı bunu gündəlik həyatda görürük. Hesab edirəm ki, iş yerlərinin açılması daimi proses olmalıdır, çünki əhali artır və potensial kifayət qədər böyükdür.

Sosial sahə üzrə həyata keçirilən bütün proqramlar icra edilib. Bilirəm ki, bəzi yerlərdə iş yerləri bağlanıb. Ona görə, ilk növbədə, bunun səbəbləri araşdırılmalıdır. Digər tərəfdən, bu, statistika da açılan iş yerləri ilə bərabər verilməlidir ki, biz təhlili düzəldə bilərik. Bu, əslində hər bir ölkədə olan bir vəziyyətdir. İş yerləri açılır, bağlanır. Burada əsas balans məsələsidir, nə qədər açılıb, nə qədər bağlanıb.

şü dayandır və heç bir sosial proqram heç vaxt itxisar olunmayacaq, əksinə, biz yeni təşəbbüslər haqqında fikirləşirik.

Ünvanlı sosial yardım proqramında çox müsbət dəyişikliklər baş vermişdir. Şəffaflıq təmin olunur, normal qayda-qanun yaradılır, xoşagəlməz hallara son qoyulur, korupsiya ilə mübarizə ciddi aparılır və bunun hesabına artıq bu sahədə daha da sağlam vəziyyət yaranmışdır. Yerlərdən gələn məlumat da mənə çox sevindirir, insanlar da bu müsbət dəyişiklikləri görürlər. Bu, bir daha onu göstərir ki, hətta böhranlı illərdə Azərbaycan sürətlə inkişaf edə bilər. Çünki bizim düşünülmüş siyasətimiz var. Bizim proqramlarımız reallıq üzərində qurulubdur».

Ordu quruculuğunun daim prioritet daşdığı vurğulayan Prezident İlham Əliyev bu sahədə ciddi işlərin getdiyini diqqətə çatdırmışdır: «Xəzər sahilində ən böyük hərbi obyektlərdən biri bu il Azərbaycanda istifadəyə verilibdir. Hərbi dəniz qüvvələri bazası

yaradılmışdır. Bütün digər lazımi tədbirlər görülür, hərbi şəhərciklər, bazalar tikilir, təmir olunur, əsgərlər, zabitlər üçün gözəl şərait yaradılır. Təbii ki, silah-sursat, maddi-texniki təminat daim diqqət mərkəzindədir. Ən müasir silah, texnika alınır və bu gün Azərbaycan Ordusu, dediyim kimi, dünya miqyasında güclü ordu sırasındadır».

İclasda maliyyə naziri Samir Şərifov, rabitə və yüksək texnologiyalar naziri Əli Abbasov, əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Səlim Müslümov rəhbərlik etdikləri dövlət qurumlarının 2015-ci ilin birinci yarısı üzrə fəaliyyəti və qarşıda duran vəzifələr haqqında hesabat xarakterli çıxış ediblər.

Sonda yekun nitqi söyləyən Prezident İlham Əliyev qarşıdakı dövrdə görüləcək işlər, həyata keçiriləcək sosial layihələr barədə fikirlərini bölüşdürmüş, həmçinin bəzi sahələrdə mövcud olan bir sıra neqativ halların tezliklə aradan qaldırılması ilə bağlı ciddi tapşırıqlarını vermişdir.

Ölkəmizdə dinlərarası münasibətlər sağlam təməl üzərində qurulub

İyulun 11-də Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri şeyxülislam Allahşükür Paşazadə Ramazan ayı münasibətilə öz iqamətgahında iftar süfrəsi açılıb. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iftar mərasimində iştirak edib.

Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə, Rus Pravoslav kilsəsinin Bakı və Azərbaycan Yeparxiyasının rəhbəri Aleksandr, Bakı Dağ Yəhudiləri Dini İcmasının sədri Milix Yevdayev tədbirdə çıxış edərək, bu mübarək günün münasibətilə təbriklərini çatdırıblar.

Mərasimdə çıxış edən Prezident İlham Əliyev tədbir iştirakçılarını və Azərbaycan xalqını qarşıdan gələn müqəddəs Ramazan bayramı münasibətilə təbrik edib, hər bir ailəyə sülh, əmin-amanlıq, xoşbəxtlik arzulayıb: «Bizim mübarək Ramazan ayında görüşlərimiz əhəmiyyətli xarakter daşıyır. Bu əhəmiyyətli ulu öndər Heydər Əliyev və şeyx həzrətləri qoymuşlar. Bu əhəmiyyətli yaşayır və yaşayacaqdır. Əslində bu, din-dövlət münasibətlərinin çox gözəl təzahürüdür. Azər-

baycanda din-dövlət münasibətləri sağlam təməl üzərində formalaşdırılıb və inkişaf edir. Bu, hər bir ölkə üçün önəmli məsələdir. Bizim amalmız birdir - Azərbaycanı inkişaf etdirmək, Azərbaycan xalqının maraqlarını müdafiə etmək və Azərbaycanı daha da güclü dövlətə çevirmək».

Azərbaycanda dinlərarası münasibətlərin yüksək səviyyədə inkişaf etdiyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev bu münasibətlərin gələcəkdə də sağlam şəkildə inkişaf edəcəyinə əminliyini ifadə edib: «Təəssüf ki, bu gün dünyada dinlərarası münasibətlərdə böhran yaşanır, islamofobiya, ksenofobiya, antisemitizm meyilləri güclənir. Multikulturalizm dəyərləri haqqında hətta yüksək vəzifə sahibləri tərəfindən çox təh-

lükəli ifadələr səslənir ki, multikulturalizm iflasa uğrayıb, multikulturalizm işləmir və onun gələcəyi yoxdur. Gəlsinlər, Azərbaycana baxsınlar. Biz heç vaxt imkan verə bilmərik ki, hansısa kənar bir qüvvə Azərbaycanı dini, yaxud da ki, milli zəmində nifaq toxumlarını səpsin. Azərbaycan dövləti buna heç vaxt imkan verməyəcək və Azərbaycan reallıqları bunu əyani şəkildə göstərir».

Dövlətimizin başçısı bəzi üzvə qüvvələrin din pərdəsi altında gənclərin müxtəlif çirkin əməllərə yönəldirilməsindən danışaraq, ölkəmizdə belə hallara heç vaxt yol verilməyəcəyini qətiyyətlə bildirib: «Dünyada terrorizm, ekstremizm, radikalizm dəyərləri baş alıb gedir. Hər yerdə - Yaxın Şərqdə, Avropanın özün-

də, müxtəlif yerlərdə. Bunun təzahürləri fərqli ola bilər. Ancaq mahiyyət etibarilə bu, necə deyirlər, bir anlayışdır. Buna qarşı ən gözəl sığorta, ən gözəl sədd təhsildir. Bilikli, savadlı insan çox nadir hallarda yolu aza bilər. Savadsız insanların beynini zəhərləmək asandır. Ona görə bizim gənclər savadlı, biliklidir. Biz bunu tədqirləyərək qeyd edirik və bizim siyasətimiz bundan sonra bu istiqamətdə davam etdiriləcək. Burada həm dövlət qurumları, həm dini qurumlar yenə də bir yerdə olmalıdır. Azərbaycanda həm ali, həm orta məktəblərdə, eyni zamanda, dini təhsil yüksək səviyyədə olmalıdır. Azərbaycan dövləti bu istiqamətdə bütün lazımi tədbirləri görür və görəcəkdir». Sonra iftar süfrəsi açılıb.

2 | Bəyannamələrin təqdim edilməsi müddəti sona yaxınlaşır

3 | Vergi orqanı əməkdaşlarının peşə hazırlığına xüsusi önəm verilir

4 | Əvvəlinci qəzetimiz

5 | Xarici sərmayəçilər Azərbaycana böyük maraq göstərirlər

Vergi daxilolmaları artıb

2015-ci ilin yanvar-iyun ayları ərzində Vergilər Nazirliyinin xətti ilə dövlət büdcəsinə 3 milyard 346 milyon 306,8 min manat vəsait daxil olmuş, proqnoz tapşırığına 100,8% əməl edilmişdir. Qeyri neft-qaz sektoru üzrə büdcə-

yə 2 milyard 289 milyon 221,5 min manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 11,6% çoxdur. Ümumi vergi daxilolmalarında qeyri-neft-qaz sektorunun xüsusi çəkisi 68,4% təşkil edir.

Vergi borclarının alınması üzrə tədbirlər gücləndirilib

2015-ci ilin 1-ci yarımilliyi ərzində ümumilikdə 117 min 271 vergi ödəyicisinin borcları tamamilə ləğv edilmiş, 1 iyul 2015-ci il tarixə borclu vergi ödəyicilərinin sayının ümumi vergi ödəyicilərinin sayında xüsusi çəkisi 9,4% təşkil etmişdir.

Vergi ödəyicilərinin dövlət büdcəsinə yaranmış borclarının ödənilməsinin təmin edilməsi məqsədilə vergi orqanları tərəfindən 33 min 343 sayda əmlakın siyahıya alınması barədə qərar açılmış, bu qərarların 63,6%-i borclar ləğv edildiyi üçün bağlanmışdır. Siyahıya alınmış əmlakların ixtisaslaşdırılmış açıq herraclarda satılması məqsədilə məhkəmələrə verilmiş iddia ərizələri üzrə 582,6 min manat borc məbləğini əhatə edən 508 məhkəmə qətnaməsi qəbul olunmuşdur. Ümumilikdə əmlakın siyahıya alınması barədə açılmış qərarlar üzrə 29,1 milyon manat məbləğində vəsaitin dövlət büdcəsinə ödənilməsi təmin edilmişdir.

Fiziki şəxslərin borclarının onların mülkiyyətində olan avtonəqliyyat vasitələrinə yönəldilməsi nəticəsində 700 min

manat borc dövlət büdcəsinə ödətilmiş, 62 vergi ödəyicisi tərəfindən nəqliyyat vasitələri siyahıya alınmaya təqdim edilmədiyi üçün üzərlərinə həbs qoyulmaqla cərimə meydançalarında yerləşdirilməsi məqsədilə məhkəmələr tərəfindən müvafiq qərarlar qəbul edilmişdir. Hüquqi şəxslərdə təsisçi (payçı) kimi çıxış edən borclu fiziki şəxslərin borclarının həmin hüquqi şəxslərdəki paylarından tutulması məqsədilə həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində 76 fiziki şəxs üzrə 115,5 min manat məbləğində borc ləğv edilmişdir.

Vergi orqanları tərəfindən 894 borclu fiziki şəxsin ölkədən getmək hüququnun müvəqqəti məhdudlaşdırılması məqsədilə aidiyyəti üzrə icra məmurlarına müraciətlər edilmişdir.

Xeyli və ya külli miqdarda vergiləri dövlət büdcəsindən yayındırdığına görə, ümumilikdə 886 vergi ödəyicisi üzrə 39,9 milyon manat borc məbləğini əhatə edən materiallar ibtidai istintaq qaydasında araşdırılması məqsədilə Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinə göndərilmişdir.

Vergilər Nazirliyi yenidən IOTA-nın İcraiyə Şurasına üzv seçilib

2015-ci ilin 2-3 iyul tarixlərində Niderland Krallığının Rotterdam şəhərində Avropadaxili Vergi Administrasiyaları Təşkilatının (IOTA) 19-cu Baş Assambleyası keçirilmişdir. Tədbirdə 46 ölkədən və 11 beynəlxalq və regional təşkilatdan 180-dən çox nümayəndə və vergi tədqiqatçıları iştirak etmişlər. Assambleyada Vergilər Nazirliyini Beynəlxalq Mənasibətlər, vergi ödəyicilərinə xidmət və tədris sahələri üzrə nazirin müşaviri Ələkbər Məmmədov və Beynəlxalq Mənasibətlər idarəsinin rəisi Orxan Musayev təmsil etmişlər.

Baş Assambleyanın əsas müzakirə mövzusu özünəxidmət vasitəsilə vergi ödəməsinə nail olmaq, rəqəmsal özünəxidmət kanallarından istifadənin artırılması və müsbət təsiri nəticəsində yaranan imkanların və üstünlüklərin işıqlandırılması olmuşdur. Tədbirin plenar sessiyasında Vergilər Nazirliyinin nümayəndəsi «Sosial stimullar vasitəsilə vergi ödəməsinin təmin edilməsi: vergi orqanlarının rolu» mövzusunda təqdimatla çıxış etmiş, sessiyanın yekun nəticələrinə dair iclasa sədrlik etmişdir. Təqdimat zamanı sosial tərəf-

daşlığın gücləndirilməsi sahəsində Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən layihələr, o cümlədən sosial stimullar vasitəsilə vergilərin məcburi yığılmasından könüllü ödənilməsinə keçidin təmin edilməsi istiqamətləri vurğulanmışdır.

Sonra 2015-2016-cı il üçün IOTA-nın prezidenti, İcraiyə Şurasının üzvləri və daxili auditorların müəyyən edilməsi üzrə seçkilər keçirilmişdir. Rumıniya Respublikasının Maliyyə İnzibatiçiliyi üzrə Milli Agentliyinin nümayəndəsi IOTA-nın yeni prezidenti, eyni zamanda, səsvərmənin nəticələrinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi Niderland Krallığı, Avstriya, Çex Respublikası, İspaniya, Fransa, Sloveniya, Danimarka və Rumıniyanın vergi orqanları ilə birlikdə növbəti bir illik müddət üçün İcraiyə Şurasına üzv seçilmişdir.

Xatırladaq ki, IOTA-nın 2013-cü ildə keçirilən 17-ci Baş Assambleyasında Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi MDB ölkələri arasında qurum İcraiyə Şurasına üzv seçilməsi ilk vergi administrasiyası olmuşdur.

Moldova Baş Dövlət Vergi Müfəttişliyinin yubileyi keçirilib

Moldova Respublikasının Baş Dövlət Vergi Müfəttişliyinin yaradılmasının 25 illiyi münasibətilə ölkənin paytaxtı Kişineu şəhərində yubiley tədbiri keçirilmişdir.

Tədbirdə dövlət vergi xidmətinin bu illər ərzində əldə etdiyi nailiyyətlər, dövlət büdcəsinə toplanılan vergilər və bu sahədə aparılan islahatlar barədə geniş məlumat verilmişdir. Yubiley tədbirində respublikamızı təmsil edən Ver-

gilər Nazirliyinin Vergi ödəyicilərinə xidmət Baş İdarəsinin rəisi Elçin Məmmədov çıxışında Azərbaycan və Moldova vergi administrasiyaları arasında mövcud olan ikitərəfli münasibətlərinin əhəmiyyəti və hər iki ölkənin vergi əməkdaşları üçün qarşılıqlı fayda verən təcrübə mübadilələri barədə söz açmışdır.

Səfər çərçivəsində Moldova Baş Dövlət Vergi Müfəttişliyinin Tədris və Çağrı mərkəzlərində, yerli ofislərdə görüşlər keçirilmişdir.

Bəyannamələrin təqdim edilməsi müddəti sona yaxınlaşır

Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada hər bir vergi növünün ödənilmə və bəyannamələrin təqdim edilməsi müddətləri vardır. Bütün vergi ödəyiciləri vergi öhdəliklərini vaxtında və tam həcmdə yerinə yetirməli, vergi bəyannamələrini vergi orqanlarına vaxtında təqdim etməlidirlər. Xatırladaq ki, 20 iyul tarixi növbəti rüb üzrə sadələşdirilmiş verginin ödənilməsinin və bəyannamənin təqdim olunmasının son günüdür.

Vergi Məcəlləsinə əsasən, sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi hüququna malik olan ödəyicilər hər il aprel ayının 20-dən gec olmayaraq bu hüquqdan istifadə edib-ətməyəcəyi barədə yazılı məlumatı uçotda olduqları vergi orqanına təqdim edirlər. Vergi ödəyicisinin təqvim ilinin sonunadək seçdiyi metodu dəyişdirmək hüququ yoxdur və ödəyici qeyd olunan müddətdə bəyannaməni və ya yazılı məlumatı təqdim etmədikdə vergi orqanı vergi ödəyicisinin əvvəlki vergi ilində seçdiyi metodu tətbiq edir. İl ərzində yeni fəaliyyətə başlayan vergi ödəyicisi tərəfindən isə vergi uçotuna durmaq üçün ərizədə qeyd etdiyi metod tətbiq olunur.

Vergi Məcəlləsinin 218-ci maddəsinə əsasən, ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatdan alınmamış və ərdicil 12 aylıq dövrün istənilən ayında (aylarında) vergi tutulan əməliyyatlarının həcmi 120 min manat və ondan az olan şəxslər sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olmaq hüququna malikdirlər. Mülkiyyətində və ya istifadəsində olan avtonəqliyyat vasitələri ilə (beynəlxalq yük və sərnişin daşıma- maları istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikasının ərazisində sərnişin və yük daşıma-

larını (həmçinin, taksi ilə) və yaxud həmin daşımaları müqavilə əsasında digər şəxslər vasitəsi ilə həyata keçirən şəxslər, o cümlədən mənzil tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər (mülkiyyətində və ya icarəsində olan, habelə məqsədlə ayrılaraq ərazidə (torpaq sahəsində) özünə məxsus və ya cəlb edilən vəsait hesabına əhalinin fərdi (şəxsi) ehtiyaclarını ödəmək və ya kommersiya məqsədləri üçün öz gücü ilə və yaxud müvafiq ixtisaslı peşəkar sifarişçi və ya podratçı cəlb etməklə bina tikdirən, habelə bu tikintinin və ya fiziki şəxslər, idman mərc oyunlarının operatoru və satıcıları olanlar sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olmaq hüququna malikdirlər.

Aksizli mallar istehsal edən şəxslər, kredit və sığorta təşkilatları, investisiya fondları, qiymətli kağızlar bazarının peşəkar iştirakçıları, lombardlar, qeyri-dövlət pensiya fondları, əmlakın icarəyə verilməsindən və royaltidən gəlir əldə edənlər, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş təbii inhisar subyektləri və mülkiyyətində olan əsas vəsaitlərin ilin əvvəlinə qalıq

dəyəri 1000000 manatdan artıq olanlar isə sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi ola bilməzlər.

Sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri malların təqdim edilməsindən, işlərin görülməsindən, xidmətlərin göstərilməsindən əldə etdiyi vəsaitin məbləğindən (ümumi hasilatın həcmindən) və satışdankənar gəlirlərdən Bakı şəhərində 4%, digər şəhər və rayonlarda, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasında 2% dərəcə ilə vergi ödəyirlər. Qeyd edək ki, 2% dərəcəsi o halda tətbiq edilmir ki, vergi ödəyiciləri özünün istehsal sahəsi, daşınmaz əmlakı və işçi qüvvəsi ilə Bakıdan kənar ərazilərdə fəaliyyət göstərmiş olsunlar. Şəhər və rayonlarda, həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında vergi uçotuna alınmış, lakin Bakıda fəaliyyət göstərən sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri isə bu vergini 4% dərəcə ilə ödəyirlər. Mənzil tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər tərəfindən sadələşdirilmiş vergi vergitutma obyektinin hər kvadratmetri üçün 10 manat məbləğində, ölkənin şəhər və rayonlarının ərazilərinin zonaları üzrə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi əmsallar tətbiq edilməklə hesablanır.

Sadələşdirilmiş vergi üçün hesabat dövrü rüb hesab olunur. Bu verginin ödəyiciləri hesabat dövründən (rübündən) sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq ödənilməsi verginin məbləği haqqında vergi orqanlarına bəyannamə verir və həmin müddətdə vergini dövlət büdcəsinə ödəyirlər.

Mənzil tikintisi fəaliyyəti

Rəşad SADIQOV

Kommersiya hüquqi şəxslərin onlayn qeydiyyatı

Vergilər Nazirliyinin Kollegiyasının qərarı ilə 24 dekabr 2012-ci ildə təsdiq edilmiş «Kommersiya hüquqi şəxslərin onlayn qeydiyyatı» və 8 oktyabr 2013-cü ildə təsdiq olunmuş «Fərdi sahibkarların onlayn qeydiyyatı» elektron xidməti üzrə inzibati rəqləmətlər ləğv edilmişdir. Bu ilin may ayında sözügedən elektron xidmətlər üzrə yeni inzibati rəqləmətlər qüvvəyə minmişdir.

Yeni inzibati rəqləmətlə görə, «Kommersiya hüquqi şəxslərin onlayn qeydiyyatı» xidməti ölkədə yerli investisiya məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərin sürətli elektron dövlət qeydiyyatı və adi elektron dövlət qeydiyyatının aparılması proseslərini əhatə edir. Xidmətdən tam fəaliyyətə qabuliyətli olan ölkə vətəndaşları və ya qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış və onrəqəmli VÖEN-ə malik hüquqi şəxslər istifadə edə bilərlər. «Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında» Qanuna müvafiq olaraq, yerli investisiya məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərinin adi elektron dövlət qeydiyyatı 1 gündən gec olmayaraq, sürətli elektron dövlət qeydiyyatı isə dərhal həyata keçirilməlidir. Sözügedən xidmət Vergilər Nazirliyinin «İnternet Vergi İdarəsi» portalı (www.e-taxes.gov.az, www.e.gov.az) ünvanında təqdim edilir.

Xidmətdən istifadə üçün yerli investisiya məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərdən sürətli elektron dövlət qeydiyyatı xidmətinin göstərilməsi üçün sənədlərin elektron formada təqdim edilməsi tələb olunur.

Yerli investisiya məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərinin adı elektron dövlət qeydiyyatı zamanı yalnız bir halda - təsisçinin tərtib etdiyi nizamnamənin seçilməsi zamanı bu nizamnamənin təqdim edilməsi tələb olunur. Yerli investisiya məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərinin adı elektron dövlət qeydiyyatı zamanı sistem tərəfindən təklif olunan nizamnamənin, təsisçilərin tərəfindən qəbul edilməsi halında isə sənədlərin elektron formada təqdim edilməsi tələb olunmur. Elektron xidmətin göstərilməsi üçün tələb olunan sənədlər dövlət orqanlarının informasiya ehtiyatında olub-olmamasından asılı olaraq, iki qrupa bölünür: həmin sənədlər dövlət orqanlarının informasiya ehtiyatında olduqda təsisçilərin və təyin edilən vəzifəli şəxslərin şəxsiyyət vəsiqələrindəki FİN-in daxil edilməsi ilə onların sistemdə identifikasiya edilməsi təmin olunur; təsisçi hüquqi şəxslərin vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsini (VÖEN) daxil etməklə hüquqi şəxsin sistemdə identifikasiya edilməsi təmin olunur, təsisçi hüquqi şəxslərin nizamnaməsinin, dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnaməsinin (dövlət reyestrindən çıxarışın) elektron formada surəti ərizəyə qeydiyyat orqanı tərəfindən əlavə edilir. Elektron xidmətin göstərilməsi üçün tələb olunan məlumatlar və sənədlər dövlət orqanlarının informasiya ehtiyatında olmadıqda isə yerli investisiya məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərinin adı elektron dövlət qeydiyyatı zamanı cəmiyyətin nizamnaməsi təsisçilərin özləri tərəfindən tərtib edilmiş halda, nizamnamə layihəsi

elektron formada təqdim olunur.

Xidmətdən istifadə etmək üçün istifadəçilərin gücləndirilmiş elektron imzası olmalıdır. Elektron xidmət zamanı istifadəçiyə sürətli və adi elektron dövlət qeydiyyatı təklif olunur. Birinci üsul seçildikdə, istifadəçi sistemə öz şəxsiyyət vəsiqəsinin məlumatlarını (FİN) daxil edir, bu zaman avtomatik olaraq onun adı, soyadı, atasının adı, ünvanı və doğum tarixi haqqında məlumatlar ekrana çıxır. İstifadəçi əlaqə telefonu, elektron ünvanı, təsis etdiyi cəmiyyəti təyin olunan rəhbərin məlumatlarını və cəmiyyətin fəaliyyət sahəsi üzrə informasiyaları sistemə daxil edir. Sistem real vaxt rejimində təklif etdiyi nizamnamə istifadəçi (təsisçi) tərəfindən seçildikdən və ya təsisçilərin tərtib etdiyi nizamnamə sistemə əlavə olunduqdan sonra nizamnamənin təsisçilər tərəfindən imzalanması yerinə yetirilir, bununla da ərizə qəbul edilir və qeydiyyat nömrəsi təqdim olunur. Hər iki qeydiyyat zamanı sistem avtomatik olaraq təsisçilərin yaş həddini yoxlayır, onların hər hansı birinin 18 yaşından aşağıda istifadəçiyə müvafiq xəbərdarlıq edilməklə elektron xidmətin göstərilməsindən imtina edilir.

Adi elektron qeydiyyat forması seçildikdə istifadəçi sistemə bütün təsisçi fiziki şəxslərin şəxsiyyət vəsiqəsinin məlumatlarını (FİN) daxil etdikdə avtomatik olaraq onların adı,

soyadı, atasının adı, ünvan və doğum tarixi məlumatları ekrana çıxır. İstifadəçi təsisçilərin və təsis edilən cəmiyyətin təyin olunan idarəetmə orqanlarının üzvlərinin məlumatlarını, nizamnamə kapitalı, hüquqi ünvan, əlaqə vasitələri, vergi mükəlləfiyyəti və cəmiyyətin fəaliyyət sahəsi barədə informasiyaları sistemə daxil edir. Sistem real vaxt rejimində təklif etdiyi nizamnamə istifadəçi (təsisçi) tərəfindən seçildikdən və ya təsisçilərin tərtib etdiyi nizamnamə sistemə əlavə olunduqdan sonra nizamnamənin təsisçilər tərəfindən imzalanması yerinə yetirilir, bununla da ərizə qəbul edilir və qeydiyyat nömrəsi təqdim olunur. Hər iki qeydiyyat zamanı sistem avtomatik olaraq təsisçilərin yaş həddini yoxlayır, onların hər hansı birinin 18 yaşından aşağıda istifadəçiyə müvafiq xəbərdarlıq edilməklə elektron xidmətin göstərilməsindən imtina edilir.

AYTƏN

Vergi orqanı əməkdaşlarının peşə hazırlığına xüsusi önəm verilir

Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzinin fəaliyyətində yeni tədris və təlim texnologiyalarının tətbiqi vergi əməkdaşlarının yenidən hazırlanmasında, bilik və peşə hazırlığının yüksəldilməsində mühüm rol oynayır. Mərkəzin rəisi Ceyhun Yusifovla söhbətimizdə bu və digər istiqamətlərdə həyata keçirilən yeniliklər barədə maraqlı məlumatlar əldə etdik.

- Ceyhun müəllim, 2015-ci ilin birinci yarısında Tədris Mərkəzində görülmüş işlərə qısa nəzər saldıqda, ilk növbədə, nələri qeyd etmək istərdiniz?

- Vergilər nazirinin müvafiq əmri ilə təsdiq edilmiş «Vergi sisteminin inkişafı üzrə 2013-2020-ci illər üçün Strateji Plan»ın və «2015-ci ildə Vergilər Nazirliyində təhsilin inkişafına dair Tədbirlər Planı»nın icrasına Tədris Mərkəzində 2015-ci ilin birinci yarımilliyində də xüsusi diqqət yetirilmişdir. İyunun 5-də Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzində «Azərbaycanın davamlı inkişafında vergi siyasətinin rolu» mövzusunda elmi-praktik konfrans keçirilmişdir. Konfransda Milli Məclisin üzvləri, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi və müxbir üzvləri, ali təhsil və elm müəssisələrinin rəhbərləri, tanınmış elm adamları, Vergilər Nazirliyi yanında Tədris-metodiki Şuranın üzvləri, nazirliyin əməkdaşları, eləcə də sahibkarlıq subyektlərinin nümayəndələri iştirak etmişlər. Tədbir çərçivəsində «Vergilər Nazirliyi ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti arasında elmi tədqiqatlar və təhsil sahəsində birgə əməkdaşlıq haqqında» müqavilə imzalanmışdır.

Bundan başqa, «Vergiyə giriş» adlı kitabın yenidən nəşr edilməsi istiqamətində işlər həyata keçirilmiş, orta məktəblərdə və peşə liseylərində təşkil edilmiş metodiki kabinetlərin və vergi tədris otaqlarının tədris vəsaitləri ilə təminatının yaxşılaşdırılması məqsədilə VI-VIII və IX-XI sinif şagirdləri üçün «Vergilər» adlı dərs vəsaitləri, vergi qanunvericiliyi və müasir vergi işlətləri nəzərə alınmaqla, təkmilləşdirilmiş və yeni redaksiyada üçüncü nəşrə hazırlanmışdır.

Təhsil proseslərinin metodoloji və normativ bazasının təkmilləşdirilməsi üçün Vergilər Nazirliyinin struktur vahidlərində və bölmələrində təlim tələbatlarının öyrənilməsinə, təhsil prosesləri üçün təlim materiallarının hazırlanmasına və ekspertizasına, eləcə də peşə biliklərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə testlərin tərtibinə dair metodiki tövsiyələrin layihələri üzrə işlər başa çatdırılmışdır. Eyni zamanda, Mərkəzin elmi-tədqiqat fəaliyyətinin tənzimlənməsi üçün mövzuların seçilməsi və tədqiqat işlərinin aparılması, o cümlədən tədqiqatların nəticələrinin tətbiqi prosedurlarının müəyyən edilməsi üzrə metodiki tövsiyələr də tərtib edilmişdir.

Qeyd edim ki, həyata keçirilən təlim prosesinin vergi orqanlarının və əməkdaşlarının praktiki tələbatına uyğunlaşdırılması məqsədilə Vergilər Nazirliyi yanında Tədris-metodiki Şuranın tövsiyələri və nazirliyin struktur vahidlərinin təklifləri və təlim tələbatları nəzərə alınmaqla illik tədris qrafiki tərtib olunmuş, ilkin hazırlıq və ixtisasartırma kurslarının, o cümlədən qısamüddətli təlimlərin tədris-mövzu planları və keçirilmə müddətləri müəyyən edilmişdir. 2015-ci ilin birinci yarımilliyi ərzində Tədris Mərkəzində 5 ixtisasartırma kursunun, 4 ilkin hazırlıq kursunun və 18 mövzuda qısamüddətli təlimin keçirilməsi təmin olunmuşdur.

Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin və Vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin əməkdaşları üçün vergi qanunvericiliyi və inzibatçılıq istiqamətində əyani və distant təhsilə formasında təşkil olunmuş tədris kurslarında 222 nəfər iştirak etmişdir. İlkin hazırlıq kursla-

yaları təlim üçün lazım olan ön müasir texniki vasitələrlə təmin olunmuşdur. Eyni zamanda, informasiya texnologiyaları təlim proseslərində tətbiq edilən təlim metodlarının əsas aləti kimi istifadə olunur. Yeni texnologiyalar Mərkəzdə tədris prosesinin idarə olunmasında da geniş istifadə edilir - tədris qrafiki, dərslərin keçirilməsi üzrə məlumatlar, dərslər jurnallarının aparılması, biliklərin qiymətləndirilməsi və digər tədris tədbirləri elektron formada AVİS-in «Tədris» altsistemində aparılır.

Tədris Mərkəzinin www.tedris.taxes.gov.az saytında Vergilər Nazirliyində aparılan təhsil prosesləri və Mərkəzin fəaliyyəti ilə bağlı ətraflı məlumatlar yerləşdirilir. Vergi orqanı əməkdaşlarının müstəqil öyrənmə imkanlarının artırılması məqsədilə hər bir təlim kursuna dair təlim materialları və qiymətləndirmə sualları saytda yerləşdirilmiş və dinləyicilərin sərbəst istifadəsinə verilməmişdir.

Tədris Mərkəzinin www.tedris.taxes.gov.az saytında Vergilər Nazirliyində aparılan təhsil prosesləri və Mərkəzin fəaliyyəti ilə bağlı ətraflı məlumatlar yerləşdirilir

rına 148 stajçı, digər istiqamətlər üzrə ixtisasartırma kurslarına 35 nəfər, qısamüddətli təlimlərə isə 338 nəfər vergi orqanı əməkdaşı olunmuşdur. Bir vergi orqanı əməkdaşına düşən təlim günlərinin sayı 5,6 adam-gün təşkil etmişdir. Müqayisə üçün deyim ki, 2014-cü ilin müvafiq dövründə həmin göstəricinin 4,9 olmuşdur.

Cari ildən başlayaraq, Tədris Mərkəzinin təlim proseslərində təlimçi qismində iştirak edən əməkdaşları Vergilər Nazirliyinin struktur vahidlərinə və bölmələrinə ezam olunurlar. Məqsəd təlim proseslərinin praktiki fəaliyyətə mümkün qədər yaxınlaşdırılmasındadır, o cümlədən təlimçilərin praktiki biliklərinin artırılması və bilavasitə iş yerlərində təlim tələbatlarının daha yaxşı öyrənilməsindən ibarətdir.

- Vergi xidməti ölkəmizdə müasir informasiya texnologiyalarının geniş tətbiq edildiyi sahələrdən biridir. Bu baxımdan, yeni texnologiyaların tədrisi ilə bağlı hansı işlər görülür? Bundan başqa, tədrisin özünün təşkilində informasiya texnologiyalarının imkanlarından istifadə edilirmi?

- İnformasiya texnologiyaları müasir təlimin əsas atributlarından biridir. Tədris Mərkəzinin auditori-

biyyatlarda inkişaf istiqamətləri öyrənilir, elmi-tədqiqat işinin strukturu tərtib olunur, vergi siyasətinin iqtisadi inkişafa təsir istiqamətləri təhlil edilir və bu sahədə beynəlxalq təcrübə araşdırılır. «Vergilərin gəlirlərin bərabərsizliyinin azaldılmasında rolu» mövzusunda elmi-tədqiqat işi son statistik məlumatlar nəzərə alınmaqla davam etdirilmişdir. Mərkəzdə elmi-tədqiqat işlərinin aparılması ilə yanaşı, «Beynəlxalq vergi-maliyyə terminləri» üzrə lüğətin təkmilləşdirilməsi istiqamətində də işlər görülür.

- Kadrların bilik səviyyəsinin artırılması, onların peşə hazırlığının müasir dövrün tələbləri çərçivəsində qurulması üçün beynəlxalq qurumlarla və ya xarici ölkələrlə təcrübə mübadiləsi aparılırmı?

- Avropa İttifaqı və Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, hazırda icra olunan «İnsan resurslarının inkişafı üzrə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinə dəstək» Tvinning layihəsi çərçivəsində elektron təhsilin inkişafı və təbiiqinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində İspaniya Vergi Administrasiyasının nümayəndələri ilə görüş keçirilmiş və müvafiq sahələr üzrə təcrübə mübadiləsi aparılmışdır.

Vergilər Nazirliyi tərəfindən təhsil sahəsinə xüsusi diqqətlə yanaşılması, eləcə də beynəlxalq təşkilatların (IOTA, OECD, ECO və s.) üzv dövlətlərində və digər ölkələrdə vergi əməkdaşlarının təlim təcrübəsinin öyrənilməsi istiqamətində aparılan siyasət Tədris Mərkəzinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün böyük imkan yaradır. IOTA-nın mütəmadi olaraq keçirdiyi təlim forumlarında toplanan təcrübə və ideyalar təhsil sahəsində nəticələrin əldə edilməsində mühüm yer tutur.

- Qarşıdaqı dövrlərdə həyata keçirilməsi planlaşdırılan hansısa yeni layihələriniz varmı?

- Tədris Mərkəzində yeni layihələrin reallaşdırılması üzərində işlər davam etdirilir. Distant təhsilin səmərəli təşkili və bu sahədə elektron təhsil imkanlarının inkişaf etdirilməsi əsas hədəflərdən biri kimi qəbul olunur. Bu məqsədlə Mərkəzdə «Vergi orqanı əməkdaşları üçün elektron təhsil sistemindən istifadə etməklə ixtisasartırma kurslarının təşkili Qaydaları»nın layihəsi hazırlanır. Bununla yanaşı, vergi orqanı əməkdaşları üçün təşkil edilən təlimlərin səmərəliliyinin yüksəldilməsi və bunun üçün yeni təlim metodlarından istifadə edilməsi də əsas prioritetlərimizdəndir. Tədris prosesində müasir təlim metodlarının tətbiqinin daha səmərəli formada reallaşdırılması üçün bu metodların tətbiqinə dair metodiki tövsiyələrin hazırlanması üzrə işləri davam etdiririk.

Müəssisəni hazırladı: Rəşad SADIQOV

Akif Musayev
Azərbaycan Respublikası
vergilər nazirinin müavini

Vergi inzibatçılığının təşkili və onun funksiyaları

Ölkənin vergi potensialından maksimum vergi sərbəst oluması üçün vergi qanunvericiliyinə əməl edilməsinə ciddi nəzarətin həyata keçirilməsi vergi orqanları qarşısında duran əsas vəzifələrdən biridir. Bu vəzifənin yerinə yetirilməsində vergi orqanlarının fəaliyyətinin əsasını təşkil edən vergi inzibatçılığının və onun funksiyalarının səmərəli həyata keçirilməsinin mühüm rolu var. Vergi orqanlarının fəaliyyətini tənzimləyən vergi inzibatçılığı, onun müxtəlif funksiyalarının yerinə yetirilməsinə əlverişli şəraitin yaradılması hallarından asılı olaraq, müxtəlif formalarda təşkil oluna bilər.

Dünya təcrübəsində vergi inzibatçılığının təşkili ilə bağlı iki əsas konsepsiyadan istifadə olunur. Həmin konsepsiyalara uyğun olaraq, vergi inzibatçılığı funksional prinsip üzrə və yaxud müxtəlif vergi növləri üzrə xüsusi prinsip əsasında təşkil edilə bilər. Vergi inzibatçılığının funksional prinsip əsasında təşkil müxtəlif normativ funksiyalar, o cümlədən ölkə daxilində tətbiq edilən funksional normalar və birbaşa vergi ödəyiciləri ilə bağlı olan operativ funksiyalar əsasında həyata keçirilir. Vergi inzibatçılığı müxtəlif vergi növləri üzrə xüsusi prinsip əsasında qurularkən vergi orqanlarının tərkibində ayrı-ayrı vergi növləri ilə məşğul olan xüsusi bölmələr təşkil edilir.

Lakin təcrübədə vergi inzibatçılığının təşkilində kombinasiya edilmiş formalar da istifadə olunur. Bu formada təşkil olunmuş vergi inzibatçılığı, əsasən, funksional prinsip əsasında həyata keçirilsə də, onun təşkilatı əlamətlərində müxtəlif vergi növləri üzrə müəyyən ixtisaslaşma özünü göstərmiş olur. Yaxud da əsasən müxtəlif vergi növləri üzrə qurulmuş vergi inzibatçılığının strukturunda müəyyən dərəcədə funksional xüsusiyyətlərə malik olan xüsusi bölmələrə rast gəlmək olar.

Vergi inzibatçılığının hansı prinsip əsasında təşkilindən asılı olmayaraq, iqtisadi nəzəriyyədə onun aşağıdakı 4 əsas funksiyası müəyyən edilmişdir:

- normativ funksiyalar;
- operativ funksiyalar;
- əsas funksiyalar;
- yardımçı funksiyalar.

Normativ funksiyalar vergi qanunvericiliyinin izahı və tətbiqi ilə bağlı vergi inzibatçılığının qarşısında duran əsas vəzifələrin yerinə yetirilməsinə xidmət edir. Bu funksiyalar vergi sisteminin operativliyinin və səmərəliliyinin və vergi qanunvericiliyi normalarının yerinə yetirilməsinin təmin edilməsinə yönəldilən inzibati prosedurları nəzərdə tutan tədbirlərlə bağlıdır.

Operativ funksiyalar, əsasən, vergilərin dövlət büdcəsinə yığılmasına yönəldilən tədbirləri əhatə edir. Bu funksiyalar vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında sıx əlaqə yaratmaqla özündə vergi inzibatçılığının əsas vəzifələrini birləşdirir və vergi ödəyiciləri tərəfindən vergi qanunvericiliyinə könüllü əmələtmə səviyyəsinin yüksəldilməsinə xidmət edir. Beləliklə, həm normativ funksiyalar, həm də operativ funksiyalar özündə eyni məqsədə xidmət edən məsələləri əks etdirə bilər. Lakin onlardan bəziləri yalnız normativ (hüquqi, təşkilatı, metodiki), digərləri isə ancaq operativ səviyyədə (vergi yoxlamaları, vergi ödəyicilərinin uçotu, vergilərin yığılması) həyata keçirilə bilər.

Vergi inzibatçılığının əsas funksiyaları vergi ödəyicilərinin uçot və qeydiyyatı, cari vergi nəzarəti və vergi yoxlamaları üzrə funksiyaları özündə birləşdirir. Uçot və qeydiyyat funksiyaları daimi aparılmaqla vergi ödəyicilərinin vaxtında və düzgün uçotunun aparılmasını müəyyən etməyə imkan verir. Bu funksiyalar, demək olar ki, vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlərin əsasını təşkil edir. Cari vergi nəzarəti funksiyası vergi ödəyicilərinin öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi, o cümlədən vergi bəyannamələrinin verilməsi, vergilərin hesablanması və ödənilməsi sahəsində vəzifələrini müəyyən edir.

Yardımçı funksiyalar vergi inzibatçılığının əsas funksiyalarının yerinə yetirilməsinə xidmət edir və özündə aşağıdakı funksiyaları birləşdirir:

- **Hüquqi funksiya.** Bu funksiya həm vergi ödəyiciləri, həm də vergi orqanları tərəfindən vergi hüququ normalarına düzgün əməl olunmasını təmin edir, həmçinin vergi ödəyiciləri tərəfindən verilən ərizə və şikayətlərin baxılması məsələlərini, vergi qanunvericiliyində dəyişikliklərə dair layihələrin hazırlanmasında vergi orqanlarının iştirakını təmin edir;
- **Kadr funksiyası.** Bu funksiya vergi inzibatçılığının həyata keçirilməsi üçün tələb olunan kadrların hazırlanması sahəsində vacib funksiya hesab edilir;
- **Vergi ödəyicilərinin məlumatlandırılması funksiyası.** Bu funksiyanın yerinə yetirilməsi üçün vergi orqanları vergi qanunvericiliyinin düzgün tətbiqi məqsədilə vergi ödəyicilərinin məlumatlandırılmasını və məlumatlandırılmasını həyata keçirən xüsusi struktur bölməyə malik olmalıdır;
- **İnzibati-təşkilatı funksiya.** Buraya vergi orqanlarının fəaliyyətinin həyata keçirilməsində istifadə olunan vəsaitlərin alınmasına və istismarına cavabdeh olan struktur bölmələri aiddir;
- **Daxili məlumat təminatı funksiyası.** Vergi xidmətinin istənilən bölməsi vergi ödəyicilərdən daxil olan böyük həcmli sənəd dövriyyəsi ilə rastlaşır ki, buradakı informasiyalar vergi inzibatçılığının həyata keçirilməsində istifadə olunan məlumat bazasının əsasını təşkil edir.

Qeyd etmək lazımdır ki, vergi inzibatçılığının hansı prinsip əsasında təşkil edilməsindən asılı olmayaraq, onun funksiyalarının səmərəli həyata keçirilməsində müasir elmi-texnoloji metodlardan, İKT və kompüter avadanlıqlarından istifadə mühüm rol oynayır.

195

DAHA ZƏNGİN MƏLUMAT!

VERGİLƏR NAZİRLİYİ, İQTİSADİYYAT VƏ SƏNAYE NAZİRLİYİ, MALİYYƏ NAZİRLİYİ, ƏDLİYYƏ NAZİRLİYİ, ƏMƏK VƏ ƏHALİNİN SOSIAL MÜDAFİƏSİ NAZİRLİYİ, DÖVLƏT GÖMRÜK KOMİTƏSİ, DÖVLƏT SOSIAL MÜDAFİƏ FONDU

Hüquq məsləhətxanamız

Samirə Musayeva

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin Hüquq Baş İdarəsinin rəisi
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

Siyahıya alınmış əmlakın aqibəti

Vergi borcumla əlaqədar olaraq, vergi orqanı tərəfindən əmlakım siyahıya alınmışdır. Borc vaxtında ödənilmədiyi təqdirdə, siyahıya alınmış əmlakın aqibəti necə olur?

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 90-cı maddəsinə əsasən, vergi ödəyicisinin əmlakı siyahıya alındıqdan sonra 30 gün müddətində vergi öhdəliyi yerinə yetirilmədikdə, vergi orqanı vergi öhdəliyinin icrasının təmin olunması məqsədi ilə siyahıya alınmış əmlakın zəruri və kifayət olan həcmdə ixtisaslaşdırılmış açıq hərracda satılması barədə məhkəməyə müraciət edə bilər.

Vergi ödəyicisinin siyahıya alınmış əmlakının əmtəə birləşməsinin nəzdində yaradılmış ixtisaslaşdırılmış təşkilat tərəfindən açıq hərraclarda satılması haqqında məhkəmənin qərarı qüvvəyə mindikdən sonra qətnamə ilə təmin edilmiş borca faizin hesablanması dayandırılır və Vergi Məcəlləsinin 90.4-cü maddəsinin müddəaları nəzərə alınmaqla vergi borcunun dövlət büdcəsinə ödənilməsi icra məmuru tərəfindən təmin olunur.

Əmlakın hərracda satılması məqsədilə vergi ödəyicisinin siyahıya alınmış əmlakı, qanunvericiliyə müvafiq olaraq tənzimlənən qiymətlərin tətbiq olunduğu hallar istisna edilməklə, «Qiymətləndirmə fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun qaydada qiymətləndirici tərəfindən qiymətləndirilir. Məhkəmə qərarlarına əsasən verilən icra vərəqələri daxil olduqdan 10 (on) gün müddətində qiymətləndirici icra məmuru tərəfindən qanunverici

liklə müəyyən edilmiş qaydada dəvət olunur. Qiymətləndiricinin xidməti məhkəmənin qərarı ilə əmlakı satılan vergi ödəyicisi tərəfindən ödənilir.

Əmlakın hərracda satışı məhkəmənin qərarı qüvvəyə minmiş qərarı əsasında əmlakın, ona dair heç bir şərt qoyulmadan satışdır. Bu zaman ən yüksək qiymət təklif etmiş alıcı həmin əmlak üzərində mülkiyyət hüququnu öldə edir.

Qeyd edək ki, əmlakın satılmasından əldə olunan məbləğlər əvvəlcə təbəhə tədbirinin yönəldilməsi və əmlakın satışı üzrə xərclərin, sonra isə hesablanmış vergilərin, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının ödənilməsinə yönəldilir. Vəsaitin qalan hissəsi vergi ödəyicisinin yeni borcu yaranmadıqda 3 bank günü ərzində vergi ödəyicisinə qaytarılır.

Sonda onu da bildiririk ki, əmlakın satışından daxil olan pul vəsaiti vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə dövlət büdcəsinə yaranmış borcların ödənilməsi üçün kifayət etmədikdə və ya əmlak qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada hərracda satılmadıqda, borcların dövlət büdcəsinə ödənilməsinin təmin etmək məqsədilə icra məmuru tərəfindən vergi ödəyicisinin həmin borclarının qalan məbləği həcmində digər əmlakı qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada siyahıya alınmaqla.

«Vergi Muzeyi» vergi mədəniyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edəcək

Yaxın vaxtlarda ölkəmizdə «Vergi Muzeyi» fəaliyyətə başlayacaq. Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzinin nəzdində yaradılacaq muzeyin əsas məqsədi vergilərin yaranması və təkamülü, Azərbaycanın vergi sisteminin formalaşması, müasir vergi sisteminin qurulması və bu sahədə aparılan islahatların tarixi ilə bağlı muzey əşyaları və kolleksiyalarının aşkar edilərkə toplanması, qorunması, öyrənilməsi və təbliği, eləcə də vergitutma sahəsində maarifləndirmə, məlumatlandırma, təbliğat işlərinin aparılması ilə vergi mədəniyyətinin yüksəldilməsi işinə töhfə verməkdən ibarət olacaq.

Artıq bununla bağlı vergilər nazirinin 01.07.2015-ci il tarixli əmri ilə «Vergi Muzeyi»nin fəaliyyətinin təşkilatı Qaydaları» təsdiq edilmişdir.

Qaydalara görə, muzeyin fəaliyyəti yalnız vergilərlə bağlı olmalı, Azərbaycanın vergi sisteminin yaranma və inkişaf tarixini əks etdirməlidir. Burada nümayiş olunacaq əşyalar, sənədlər, arxiv materialları və digər kolleksiyalar vergi xidməti və vergi orqanlarının (vəzifəli şəxslərin) fəaliyyətinə dair olmalı, özündə tarixiyyəti ehtiva etməli və müvafiq tədqiqat işi (o cümlədən elmi araşdırmalar) əsasında seçilməlidir. Muzey kütləvi kommunikasiya vasitəsi kimi qurulmalı, onun ekspozisiyasının ziyarətçilər tərəfindən asan qavranılması təmin edilməli, mətnlər sistemli və əyani elmi-köməkçi materiallar əsasında hazırlanmalıdır.

Qaydalara görə, muzey fondu əsas

və elmi-yardımcı hissələrə bölünəcək. Əsas fonda tarixi qiymətlilər, bədii qiymətlilər, əlyazmalar, mətnlər və nəşrlər, arxiv sənədləri, şəkillər, kinolent materialları, surət nümunələri və digər muzey əhəmiyyətli kolleksiyalar; elmi-yardımcı fonda ekspozisiya-sərgi mövzusunun şərhli ilə əlaqədar mətnlər, maketlər, bəzə materialları, surətlər, planlar, xəritələr, sxemlər, cədvəllər, diaqramlar, böyünmələr, aktlar, bildirişlər, protokollar və digər əyani materiallar aiddir.

Azərbaycan vergi sisteminin tarixinə dair əşya və kolleksiyalar Vergilər Nazirliyinin struktur vahidliyi və bölmələrində, habelə onların əməkdaşlarında və vətəndaşlarda olan muzey əhəmiyyətli texniki vasitələr, əşyalar və digər nümunələr, eləcə də Vergilər Nazirliyi və onun fəaliyyəti barədə diplom, sertifikat və bu kimi sənədlərin surətləri muzeyə cəlb olunacaq. Mərkəzə təqdim edilmiş əşya və kolleksiyalar müəxəssislər tərəfindən tədqiq ediləcək və əhəmiyyətli hesab olunmayan əşyalar və kolleksiyalar sahibinə qaytarılacaq. Əşya və kolleksiyaların tədqiq edilməsi işinə müvafiq sahədə ixtisaslaşmış peşəkar müəxəssislər və ya təşkilatlar dəvət oluna bilər.

Qaydalarda muzey fondunun sənədi uçuotu, qeydiyyat və aktlaşdırma, muzey əşyalarının və kolleksiyalarının qorunmasına nəzarət, habelə bu işə məsul şəxslərin vəzifə və öhdəlikləri müvafiq mədələrlə konkret şəkildə öz əksini tapıb.

AYTƏN

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

2015-ci ilin birinci yarısında...

❖ Dövlət büdcəsinin mədaxili proqnoza qarşı **101,2%** yerinə yetirilməklə **7 milyard 807 milyon manat** vəsaitlə təmin edilmişdir.

❖ Büdcənin xərcləri **8 milyard 578 milyon manat** təşkil edib və yaxud proqnoza nisbətən **85%** icra olunub.

❖ Dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına investisiya xərcləri **3 milyard 102 milyon manat** təşkil edib.

❖ Dövlət Neft Fondundan büdcəyə **3 milyard 562 milyon manat** vəsait transfer edilmişdir.

Azərbaycan Milli Matbuatı - 140

Əvvəlinci qəzetimiz

Milli mətbuatımızın yaranmasının 140 illik yubileyi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2 iyul 2015-ci il tarixli sərəncamı ölkəmizdə mətbuata və söz azadlığına dövlət qayğısının daha bir bariz nümunəsidir. Həmin sərəncamdan irəli gələrək ölkəmizin ayrı-ayrı ərazilərində bu böyük tarixi hadisəyə həsr olunmuş silsilə tədbirlər təşkil edilir, mətbuatımızın tarixi və hazırkı vəziyyəti ilə bağlı müxtəlif məsələlər müzakirə olunur. Təqdim etdiyimiz məqalə «Əkinçi» qəzeti və onun yaradıcısı Həsən bəy Zərdabının milli azadlıq ideologiyamızın təşəkkülü tarixindəki yerinə həsr olunub.

İlk milli qəzetimiz «Əkinçi»ni birbaşa cəmiyyətin istəyi, əzmi və mübarizəsi deyil, tarixin millətimiz qarşısında qoyduğu çağırış, bir də Həsən bəy Zərdabının böyük vətəndaş fədakarlığı dünyaya gətirdi.

1870-ci illərdə Azərbaycan xalqının tarixində yeni bir mərhələ başlamışdı. Bakıda neft hasilatının sənayeləşməsi və «sənaye inqilabı» içində yaşayan dünya kapitalının Azərbaycana axması burada yeni bir ictimai-iqtisadi formasiya, fərqli münasibətlər sistemi yaradırdı, tarix yeni çağırışlar, yeni ictimai sifarişlər ortaya qoyurdu. Azərbaycan, xüsusilə Bakı yalnız neftin, sənayenin, kapitalın, o dövr üçün ən son texnologiyaların deyil, həm də mədəniyyətlərin qovuşma, eyni zamanda rəqabət və mübarizə məkanına çevrilməkdə idi.

Səhnəyə fərqli mənəvi tələbatları və sifarişləri ilə gələn bu mərhələdə tarixin ən böyük çağırışı millətin şüurunun özünü təsdiq etməsi - milli özünüdərk idi. Müstəqil dövlət olmayan bir cəmiyyətdə bu, olduqca mürəkkəb və çətin vəzifə idi. Milli kapitalın, milli burjuaziyanın yaranması hələ milli maraqların bir araya gətirilməsi üçün kifayət etmirdi. Əksinə, dini və milli olmayan kapitalın yaratdığı münasibətlər sinfi ziddiyyətlərə rəvac verirdi...

Mərhum akademik, görkəmli ədəbiyyatşünas alim Yaşar Qarayev toplusun millət olması barədə alman yazıçısı, böyük maarifçi Fridrix Şillerdən maraqlı bir iqtibas gətirirdi: «Əgər milli teatra qədər yaşasaydıq, onda biz millət olardıq»...

Bu mövqedən yanaşanda Həsən bəy Zərdabının bir şəxsiyyət kimi tarixi təyinatı məhz Azərbaycan toplusunun «millət olmağı» zərurətini vaxtında dərk etməsi, fəaliyyətinin bütün istiqamətlərini bu yola yönəltməsi oldu. Onun başladığı və yerinə yetirdiyi işlərin hamısı hələ özünün tarixi vəziyyətini dərk etməyən dağınıq toplusun bütövləşib «millət olmasına» xidmət edirdi:

❖ Azərbaycan milli teat-

rının bünövrəsinə qo-

yan ilk ta-

maşanın

dünyaya

gəlişi onun

adı ilə bağlı-

dır. Xüsusi vur-

ğulamağa dəyər

ki, tamaşalardan

yuğulan vəsait fərdi

ehtiyacları deyil, milli

əhəmiyyət daşıyan mə-

sələlərə, kasıb uşaqların

təhsilinə xərclənirdi.

❖ Uğursuzluğa düşər ol-

sa belə, Həsən bəyin 1871-ci

ildə Azərbaycanı mahal-mahal,

oymaq-oymaq gözib milli maraq-

ların bir araya gətirilməsi naminə

xeyyə cəmiyyəti təsis etmək tə-

şəbbüsü də qeyri-adi fədakarlıq nümu-

nesi idi...

❖ Mənəvi varlığımızın gələcək təmi-

natçısı olan yeni milli məktəblər şəbəkəsi-

nin formalaşmasında Həsən bəy bilavasitə iş-

tirək edirdi, Bakı real məktəbində müəllim işlə-

yir, pedaqoji sahədə keçirilən tədbirlərin təşkilin-

dən kənarında qalmırdı.

❖ Yeni yaranan və öz amansız qanunları ilə insani dəyərləri

silkələyən kapital hökmranlığı şəraitində Həsən bəy insanları

köməksiz qoymurdu. İnsan hüquqlarının qorunması üçün onun

könüllü vəkillik etməsi milli maraqlarımızın ehtiyacından irəli

gəlirdi. Millətin həqiqətən də vəkilə ehtiyacı vardı (və bu faktı

xüsusi xatırlatmaq lazım gəlir ki, böyük mütəfəkkir Mirzə Fətəli

Axundzadə «Əkinçi» qəzetində «Vəkil-namə-lumi-millət» - «Mil-

lletin naməlum vəkil» imzası ilə çıxış edirdi).

❖ Həsən bəyin surətindən əməkdaşlıq etməsi millətin

hələ çox zəif və dağınıq olan səsinə eşitdirmək baxımından ciddi

əhəmiyyət daşıyırdı...

Əsas məsələ isə öz səsinə və zamanın səsinə millətə eşitdir-

mək idi. Bu, daha mühüm və daha çətin idi. Çünki: «*Hər kəsi*

çağırıram - gəlmir, göstərirəm - görmür, deyirəm - qanmır. Axır-

də gördüm ki, onları haraylayıb çağırmaqdan, onlara deməkdən

başqa bir qeyri-ələc yoxdur. Olmaz ki, mənim sözümdə eşidən-

lərdən heç bir qanan olmasın...

...Belə qəzet çıxarmaqdan savayı bir qeyri-ələc yoxdur».

Həsən bəy min bir əziyyət hesabına «Əkinçi»ni nəşr edə-

kən DOĞRU SÖZÜN qeyri-adi gücünə, vaxt keçdikcə «daşı

ınadla yumşaldacağına» inanırdı: «*Heç olmaz ki, doğru söz yer-*

də qalsın. Hər ilde on qəzet oxuyandan birisi oxuduğunu qansa,

onların qədəri ilbəil artar... Sonra düşmənin düşmənliliyi, dostun

doğruluğu və dost göstərən doğru yolun doğru olması aşkar

olar».

Beləliklə, Həsən bəy doğru sözə düşmənin düşmənliliyini,

dostun doğruluğunu göstərməyin ən təsirli vasitə kimi baxırdı

və bir şəxsiyyət kimi öz tarixi təyinatını da «dost göstərən doğ-

ru yolun doğru olmasını aşkar» etməkdə gümrüdü...

Qəzet yeni nəşrə başlayanda Həsən bəy «anlayan» və öndə

gedən insanlara müraciət edir, qəzetin başlıca məqsədinin öz

oxucuları ilə «deyişən dünya» arasında bir tarazlıq yarat-

maq olduğunu izah etməyə çalışırdı: «*Bizim zamanın dəyi-*

şilməyi, əlbəttə, hər anlıyan kəsə məlumdur və bu tövr zamanın

dəyişməyi bizim ilə deyil, həmçinin biz qadirdir deyilik ki, zə-

manəni dəyişməkdən saxlayaq. Ol kəsər ki, həmişə bizə etib-

ar edib bizim sözlərimizə əməl ediblər, zəmanə dəyişildiyinə

görə güngündən tərəqqi edib irəli gedirlər».

Vəziyyətin ən dolaşqı və qəliz tərəfi onda idi ki, toplum zə-

manə ilə eyni ahəngdə dəyişməyə qadirdir deyildi. Zaman çox

buğurlu axırdı. Xüsusən də Həsən bəy Zərdabının sözün

hərfi mənasında vəkillik elədiyi müsəlman toplusu zamanenin

ahənginə ayaq uydurmaq bir yana, çox vaxt inadla buna qarşı

müqavimət göstərirdi, ağlamaq lazım olan halımıza gülənlər

olurdu. Həsən bəy bəzən təkləndiyini hiss edirdi. «*Ey bizə diq-qət edənlər, bu qəzetin kəsirini görəndə gülməyin. Gülmək yerli deyil. Siz ağlayın ki, bizim müsəlmanların bir cə qəzeti də basdırmağa adamı yoxdur».*

Onu da xüsusi vurğulamağa dəyər ki, Həsən bəy Zərdabının düşüncəsi etnik millətçilik anlayışından uzaqdır. Həsən bəy «Əkinçi»ni yalnız Azərbaycan türklərinin deyil, bu dildə oxumağı bacaran müsəlman xalqlarının mətbu orqanı kimi yaratmışdı və bütün müsəlmanların mənəfini ifadə etməyə çalışırdı. Lap əvvəldən onun yanaşması belə olmuşdu ki, başqa qonşu xalqlar kimi müsəlman xalqlarının da teatri, xeyriyyə cəmiyyəti, mətbuatı olmalıdır. Çünki sürətlə dəyişən yeni zamanədə gecikmək tarixin tələblərinin altında qalmaq riski gətirirdi.

Həsən bəyin istər «Əkinçi» qəzetində nəşr etdirdiyi yazılarda, istərsə də həyatının son dövrlərində yazdığı məqalələrdə erməni millətçiliyinə qarşı ciddi narahatlıq özünü göstərməkdədir. Lap başlanğıcdan - hələ 1871-ci ildə xeyriyyə cəmiyyəti təsis etmək üçün fəaliyyətə başladığı vaxtdan Həsən bəy tərəqqidə ermənilərdən daldə qalmamaq ideyasını müdafiə edirdi: «*Avropa tayfasının hər birinin bir neçə qəzeti və jurnalı olur, hətta bizim həmçəmimiz ermənilərin 10 qəzetləri və 3 jurnalı var. «Əkinçi» qəzeti bina olunca bizim heç bir qəzetimiz, ya jurnalımız olmayıb».* 1905-ci ildən sonra isə erməni-müsəlman davasının yaratdığı ideoloji hava Həsən bəyin yazılarında öz siyasi müəyyənliliyini bariz şəkildə göstərir...

«Əkinçi»nin dünyaya gəlişindən 30 il keçəndən - 1905-ci ildən sonra Həsən bəy Zərdabi özünün başladığı böyük işlərin (öz təbirincə «əvvəlinci» işlərin) tarixi qiymətini tamamilə yeni meyarla dəyərləndirməyə başladı. 1905-1906-cı illərdə «Kaspi» və «Həyat» qəzetlərində nəşr etdirdiyi məqalələrdə maraqlı bir hesabat tərti var: Həsən bəy sanki keçmiş fəaliyyəti barədə yeni cəmiyyətə «hesabat» verir. Həmin yazılarda əsas motiv «millətə xidmətdir». Həsən bəy istər xeyriyyə cəmiyyəti yaratmaq uğrunda göstərdiyi və bəhrəsini görə bilmədiyi səyləri yada salarkən, istər milli teatrin yaranma tarixi ilə bağlı qeydlərini edərək, istərsə də «Əkinçi» qəzetinin nəşrə başlaması və qəzetin araya-ərsəyə gəlməsi üçün çəkdiyi əziyyətləri xatırlayarkən 30-35 illik keçmişin ümumiləşdirilmiş tarixi mənzərəsinə yaratmağa çalışırdı. Bu, sadəcə, yaşın dikte elədiyi təbii nisgil deyil, millətin yeni keyfiyyətlər qazanmaq üçün keçdiyi tarixi yola nəzər salmaq cəhdi idi. Həsən bəyin buna böyük haqqı vardı. Görünür, özü də aydın başa düşürdü ki, onun fəaliyyəti sadəcə mədəni hadisə olmaqla məhdudlaşmırdı: tariximizin bir fəslini məhz Həsən bəy yaratmışdı...

Bu mülahizənin təsdiqi Həsən bəyin sevimli şagirdi, məsləkdaşı və dostu Nəcəf bəy Vəzirova milli teatrin yaranması barədə mübahisələrdə özünü daha qabarıq göstərirdi. Həsən bəyin «Həyat» qəzetinin 13 dekabr 1905-ci il tarixli buraxılışında dərc etdirdiyi «Bakıda müsəlman teatrinin binası» məqaləsinə Nəcəf bəy Vəzirov olduqca sərt reaksiya vermiş, az sonra eyni qəzetdə sərt bir yazı ilə çıxış etmişdi. Həmin yazışmada da əsas motiv «millətə xidmət» idi: «*İxtiyarınız var mənim canıma və malıma... Amma ancaq... fəda olum səna, Həsən bəy! Mənim millətə olan qulluğumu puç etmək ixtiyarını mən heç kimə verə bilmərəm, çünki mən tamam ömrümdə millətə etdiyim xidmət mənim üçün tamam ömrümdə əvvəl və axır bir təsəllidir...*».

Öz şagirdinə yazdığı cavabdan bir məqam da çox aydın görünür ki, Həsən bəy peşəkar teatr, peşəkar qəzet yaratdığını iddia etmirdi. O, milli teatrin və mətbuatın ikinci yaratdığını fərqiində idi və peşəkarlığın formalaşmasının arzusunda idi.

Burada bir məqam da gərək diqqətdən yayınmaya ki, «Əkinçi» dünyaya gələndə XIX əsrin son qərinasında milli ideologiyanın yaranması hələ yolda idi, «millət» sözü dildə yenicə fəallaşmağa başlayırdı. XX əsrin əvvəlində isə Azərbaycan tarixi yeni bir dövrə qədəm qoymuşdu. Artıq meydana öz kimliyini dərk etmiş millət var idi, yeni yetişmiş ziyalılar arasında milli ideologiyanın müxtəlif konsepsiyaları müzakirə olunmaqda idi.

Ancaq çağırışına cavab, səsinə səs ala bilməyən, bununla belə öz amalından, əqidəsindən və millətə xidmət missiyasından geri çəkilməyən Həsən bəy Zərdabının həyəcənli çağırışı bütün konsepsiyaları müşayiət etməkdə idi: «*Hər kəsi çağırıram - gəlmir, göstərirəm - görmür, deyirəm - qanmır».*

Türkçülük ideologiyasının, türk millətçiliyinin liderlərindən olan Əli bəy Hüseynzadənin şikayəti həmin cavabı çağırışla səsleşirdi:

*Ucudadır dilimin həqiqətin böyüyü,
Nə qoydular deyeyim, nə kəsdlər dilimi.
Bilirmisiz cahillər nə etdilər vətənə?
Nə qoydular uyuya, nə qoydular yürüyə.
Düşmən qırır qapıyı, biz evdə bixəbəriz,
Nə başqa-başqalarız, nə ittihad edəriz.
Aylıtmadı qələmim şü türk ilə əcəmi,
Nə qoydular yazayım, nə qırdılar qələmi...*

Əli bəy Hüseynzadə ilə ideoloji cəbhənin fərqli cinahında mövqə tutan, azərbaycançılıq düşüncəsinin yaradıcılarından olan Cəlil Məmmədquluzadə də Həsən bəyin çəkdiyi çəkirdi: «*O kəsleri deyib gəlmisəm ki, mənim söhbətimə xoşlamayıb bəzi bəhanələrlə mənəndən qaçib gedirlər... Çünki hükməmlər buyurublar: «Sözünü o kəsələrə də ki, səna qulaq vermirlər».*

Tarix sübut etdi ki, bu mübarizədə ən böyük vəzifə millətə öz kimliyini dərk etdirmək idi. Öz kimliyini tanıyan, öz varlığına güvənən və bu güvənlə tarixin amansız sınaqlarından keçən Azərbaycan toplusuna çox az vaxt lazım gəlirdi ki, müstəqil və demokratik dövlət qursun, bu dövlət üzərində bayrağını əbədi yüksəltsin. Milli azadlığımızın böyük mücahidi Məmməd Əmin Rəsulzadənin ifadəsi ilə desək: «*İndi istiqlal və milli hakimiyyət sevdiyi ilə yaşayan bir Azərbaycan gəncliyi vardır ki, gələcəkdə qalır, ilk türsət və imkanı gözleyir. Bu türsət gəlinə o, meydana çıxacaq və o zaman yanıq könlündə atəşin cizgilərlə mənən nəqş olunan bayrağı maddi şəkildə yüksəldərək deyəcək: Bir kərə yüksələn bayraq bir daha enməz!».*

Mati OSMANÖĞLU

Valyuta ehtiyatlarının artması iqtisadiyyatın davamlı inkişafına təkan verir

Mərkəzi Bankın (MB) rəsmi valyuta ehtiyatları son bir ayda 1,1% və ya 89,4 milyon dollar artaraq 8 milyard 520,2 milyon dollara çatıb. Bu, son 3 ayda strateji valyuta ehtiyatlarının davamlı şəkildə artması deməkdir. 2014-cü ilin avqust ayından başlayaraq cari ilin aprel ayınadək valyuta ehtiyatlarının azalması baş verirdisə, artıq uzunmüddətli azalmada sonra 3 aydır ki, strateji ehtiyatların həcmində artım müşahidə olunmaqdadır. Bu, ölkəmizin maliyyə-valyuta bazarı üçün mühüm hadisə hesab olunur və devalvasiyadan sonra cəmiyyətdə ehtiyatların azalacağına dair yaranan narahatlığa və qeyri-müəyyənliyə son qoyulması, eyni zamanda, valyuta bazasının sabitləşməsi ilə bağlı nikbinliyin artması baxımından əhəmiyyət daşıyır. Bir ilə yaxındır ki, strateji ehtiyatların azalması tendensiyasının davam etməsindən sonra əks proseslərin baş verməsi ölkənin pul-kredit siyasətində müsbət dinamikanın edəcəyinə əminlik yaradır.

Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin sədri Elman Rüstəmov hələ bu ilin martında bildirmişdi ki, aprel-may aylarından sonra manata təzyiqlərin azalacağı, iqtisadiyyatda dollarlaşma tendensiyasının düşəcəyi gözlənilir. Bu isə valyuta ehtiyatlarının azalmasına da təsir göstərəcək. Artıq bu gün MB rəhbərinin proqnozları özünü doğruldur və göründüyü kimi, proses manata tələbin artması tendensiyasına doğru gedir. Ehtiyatların artımı, eyni zamanda, valyuta bazarına əlavə xərclərin qarşısını almaqla yeni devalvasiya riskini sifirə endirir.

Manatın sabit məzənnəsini təmin olunur

Maliyyə sahəsi üzrə tanınmış iqtisadçılar strateji valyuta ehtiyatlarının həcmimin az da olsa artmasını ölkədə maliyyə sabitliyinin

güclənməsi və monetar siyasətin çevikliyinin yüksəlməsi üçün əlverişli hesab edirlər. İqtisadçı Aydın Hüseynovun sözlərinə görə, dünyada baş verən global iqtisadi proseslər və dünya valyuta bazarlarındakı tendensiyalar bir çox ölkələrin valyuta bazarlarına təsir göstərdiyindən, Azərbaycan bundan kənarda qala bilməzdi: «İqtisadiyyatın öz qanunları var. Azərbaycan dünya iqtisadiyyatının bir parçasıdır və regionda gedən proseslər istər-istəməz bizə də təsir göstərir. Son bir il ərzində MDB məkanında yaşanan gərginlik mü-

hindən sonra iqtisadiyyatın rəqabət imkanları neytrallaşmış, həmçinin müəyyən üstünlüklərə zəmin yaranıb. Ən müsbət amillərdən biri yerli istehsalçıların rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalına geniş imkanlar yaradan əlverişli ixrac siyasətinin həyata keçirilməsinə start verilməsidir. Bu qərar milli iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinə əlavə stimül yaradır. Bu baxımdan, yaxın vaxtlarda Azərbaycanın qeyri-neft ixrac potensialının daha da güclənməsi, ixracatçılar üçün uzunmüddətli və dayanıqlı şəraitin yaranması qaçılmazdır».

maları əhəmiyyətli dərəcədə üstələyir. Bu göstəriciyə görə Azərbaycan dünya ölkələrinin ilk «20-lyində» qərarlaşır: «Valyuta ehtiyatlarımız xarici borcumuzdan təxminən 10 dəfə çoxdur. Azərbaycan Postsovet məkanı ilə müqayisədə adambaşına ən az xarici borcu olan ölkədir. Respublikamızda adambaşına düşən xarici borc orta statistik dünya göstəricisindən 17 dəfə, Rusiyadan 8 dəfə, Qazaxıstandan isə 7 dəfə aşağıdır».

Ötən aylar ərzində neft nəqlinin azalması və qiymətinin aşağı

kəmləndirir. Reallıq bundan ibarətdir ki, hökumət indiyədək inflyasiyanı birrəqəmli həddə saxlamağa nail olub və sərəncamında olan bütün vasitələrdən, o cümlədən pul-kredit siyasətindən istifadə etməklə bu tendensiyayı qorumaq əzmindədir.

İqtisadçılar bu fikirdədirlər ki, birrəqəmli inflyasiya biznesi bir qədər də stimullaşdırıla bilər. Aşağı səviyyəli inflyasiya biznesi stimullaşdırın və iqtisadiyyatı canlandırın amillərdəndir. Bu mənada, möhkəm maliyyə-valyuta sabitliyi fonunda birrəqəmli inflyasiyanın saxlanması iqtisadiyyat üçün çox faydalıdır.

Kapital çatışmazlığı qiymətli kağızlarla tənzimlənəcək

Mərkəzi Bankın ehtiyatlarının azalmasına əks-təsir göstərən və strateji rezervlərin artmasını stimullaşdıran əsas faktorlardan biri - may ayında «Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında» Qanuna edilən dəyişikliklər mühüm rol oynayıb. Dəyişikliyə əsasən, MB-nin kapitalının formalaşdırılması, kapital çatışmazlığının ödənilməsi mexanizmi təkmilləşdirilib. Mərkəzi Bankın İdarə Heyəti sədrinin birinci müavini Alim Quliyev bildirib ki, kapital ehtiyatlarının formalaşdırılmasında MB-yə müstəqil hərəkət imkanı verilib. Bundan sonra kapital çatışmazlığı bir maliyyə ili təxirə salınmaqla, dövlətin buraxdığı qiymətli kağızlar hesabına ödəniləcək. Məlum olduğu kimi, əvvəllər MB öz ehtiyatlarını döviyyəyə olan pulun 15 faizlik kvotası əsasında formalaşdırırdı. Dəyişikliklərdən sonra bu tələb ortadan qalxıb və bankın ehtiyatları nizamnamə kapitalı və döviyyədəki pul kütləsi ilə ya-

naşı, digər qiymətli kağızlar hesabına da formalaşdırılacaq.

A.Quliyev əlavə edib ki, MB-nin maliyyə çatışmazlığı məzənnə dəyişikliyi nəticəsində yaranır. Ona görə də bir maliyyə ilinin təxirə salınması o deməkdir ki, həmin il ərzində yenidən dəyişikliyə və dövlətin vəsaitinə ehtiyac qalmayacaq. Beləliklə, MB xərclədiyi valyuta rezervlərinin yerini doldurmaq üçün alternativ vasitələrdən də istifadə edəcək ki, bu da ehtiyatların azalmasını dayandırmayacaq üçün mühüm fayda verəcək. Həmçinin, bu siyasət ölkədə dollar ajiotajının səngiməsinə də ciddi təsir edəcək.

Maliyyə sabitliyi üçün fəal dəstək...

2015-ci ildə Mərkəzi Bankın əsas vəzifəsi makroiqtisadi sabitliyin qorunmasına hərtərəfli dəstək verməkdir. Bu baxımdan, makroiqtisadi sabitliyin qorunması bütövlükdə iqtisadi inkişafın davam etdirilməsinin, əhalinin sosial müdafiəsinin təmin olunmasının əsas amildir. Bununla bağlı MB iqtisadi inkişafa dəstək məqsədilə pul siyasətinin imkanlarından, xüsusilə monetar yumşaltma alətlərindən istifadə edəcək. Bu siyasətə ölkənin ümumi iqtisadi inkişaf tempi güclü təsir göstərəcək. Hazırda Azərbaycanda iqtisadi artımın 5%-dən çox olması makroiqtisadi və maliyyə sabitliyi üçün güclü zəmin hesab olunur.

Maliyyə-pul bazarındakı vəziyyətə neftin qiymətinin ciddi təsiri başlıca faktorlardandır. Beynəlxalq institutların qarşısında 6 ay üzrə proqnozlarına əsasən, neftin orta illik qiyməti 62-67 dollar təşkil edəcək. Bu isə Azərbaycana orta nikbin ssenari vəd edir və iqtisadiyyatın inkişafı, maliyyə sabitliyinin qorunması üçün kifayət qədər normal hesab olunur.

Elbrus CƏFƏRLİ

bilmək maraqlıdır

Aksiz vergi növü və onun üstünlükləri

Hörmətli oxucular! Bu sayımızdan etibarən mütəmadi olaraq, Azərbaycanda və dünyada tətbiq edilən müxtəlif vergilər, onların yaranma tarixi və səbəbləri haqda hazırladığımız yazıları diqqətinizə çatdıracağıq.

Məhsulların ayrı-ayrı növləri üçün nəzərdə tutulmuş do layı verginin bir növü də aksizdir. Aksizlər bir çox hallarda məhsulların son dəyər səviyyəsini təyin etməklə markalanmamış məhsulların qiymət strukturuna aid edilir.

Aksiz - vergitutmanın ən qədim növlərindən biri hesab edilir. Hələ Roma imperiyasının hökmdarları bu vergi növündən dövlət xəzinəsini doldurmağın ən yaxşı üsulu kimi istifadə edirdilər. Əsrlər boyu vergilərdən istifadə olunması praktiki sığub etdir ki, aksizlər - bütövlükdə ən etibarlı gəlir mənbələrindən biridir. Aksizlərin üstün cəhətlərini isə ingilis iqtisadçısı U.Peti 1662-ci ildə yazdığı «Vergi və yığım traktatı» adlı əsərində izah etmişdir. O, aksiz vergi növünün faydalı olduğunu sübut edən 4 dəlil göstərmişdir:

1. Təbii ədalət - hər bir kəsin əslində istehlak etdiyi qədərli ödəməli olduğunu tələb edir. Nəticədə də bu vergi növünü məcburi və yaxud zorla yığılan vergi adlandırmaq olmaz və aksiz vergisi təbii ehtiyac qarşılığında ödənilir.

2. Bu vergi növü qənaət xarakterlidir və insanların zənginləşməsinin yeganə üsuludur.

3. Heç kəs bir məhsul üçün ikinci dəfə vergi ödəmir, çünki heç nə 1 dəfədən artıq istifadə olunma bilməz.

4. Zənginləşməyin bu üsulunda ölkənin güc və sənayesində daim varlanmaq, inkişaf amillərini görmək mümkündür.

Azərbaycanda da tətbiq edilən vergi növlərindən biri aksizlərdir. Milli Məclisin 2014-cü ildəki son plenar iclasında Vergi Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklərə əsasən, Azərbaycanda bir sıra məhsullara aksiz vergisi yeni dərəcələrlə tətbiq olunmağa başlandı. Mühərrikinin həcmindən asılı olaraq bütün növ avtomobillərin ölkəyə idxalına tətbiq edilən vergilər dəyişdirildi. Yeni qaydalara əsasən, mühərrikinin həcmi 2 min kubsantimetrə qədər olan avtomobillərdə mühərrik hər kubuna görə aksiz vergisinin məbləği 20 qəpik, mühərrik 2 min-3 min kubsantimetr olan avtomobillərdə 4 manat, 4 min-5 min kubsantimetr avtomobillərdə 8 manat, mühərrikinin həcmi 5 min kubsantimetrdən artıq olan avtomobillərdə isə 10 manat müəyyən olundu. O zaman bu dəyişikliklərə münasibət bildirən iqtisadçı ekspert Vüqar Bayramov bildirmişdi ki, son yeniliklər dünya təcrübəsinə uyğun olmaqla yanaşı, əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, dövlət büdcəsinə ödənişlərin artırılması və verginin əhalinin gəlirlilik səviyyəsinə uyğun olaraq ədalətli - diferensial pay-

laşdırılmasına xidmət edir. Belə ki, son dəyişikliklər qiyməti nisbətən ucuz olan avtomobillərin xərcinə təsir göstərməyib və yenə də homin avtomobillər aşağı vergi ilə ölkəmizə idxal edilir. Onun sözlərinə görə, dünya praktikasında olduğu kimi, dəyişikliklər nəticəsində mühərrikinin həcmi daha çox olan avtomobillərdə qiymət artımları müşahidə edilməkdədir: «Avtomobil idxalına tətbiq olunan aksiz vergisinin dərəcələrinə edilən dəyişikliklərin ölkəmizə daha çox mühərrikinin həcmi kiçik olan məhsulların gətirilməsinə səbəb olacağı gözlənilir. Bu isə o deməkdir ki, qiymət artımları mühərrikinin həcmi böyük olan avtomobillərin tələbin azalmasına səbəb olmaqla, daha qənaətcil və etibarlı mühit üçün az ziyanlı olan məhsulların ölkəmizə idxalına şərait yaradır».

İqtisadçının fikrincə, əslində, əhalinin sağlamlığı üçün ziyanlı olan məhsullara tətbiq edilən vergilərin artırılması yolu ilə büdcəyə əlavə vəsaitlərin daxil olmasını təmin etmək mümkün olmuş addımdır: «Daha çox istehlakı arzuolunmaz hesab edilən mallara, xüsusən də spirtli içkilərə və bütün məhsullarına daha yüksək idxal və istehsal aksiz vergilərini tətbiq etmək lazımdır. Ümumiyyətlə, əksər ölkələrdə spirtli içkilər və bütün məhsullarına tətbiq edilən aksiz vergilərinə büdcə kəsirini örtmək üçün alternativ maliyyə mənbəyi kimi baxılır».

Fəxriyyə İKRAMQIZI

Xarici sərmayəçilər Azərbaycana böyük maraq göstərirlər

Ölkəmizdə gedən sürətli iqtisadi inkişaf dünyanın nüfuzlu şirkətlərinin də diqqətindən yayınmır. Azərbaycanda iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri üzrə investisiya layihələri həyata keçirən əcnəbi iş adamlarının sayı isə durmadan artır. Bu baxımdan, Fransanın bir neçə şirkətinin ölkəmizdə fəaliyyət göstərən sənaye texnoparklarında sərmayəçi kimi iştirak etmək niyyətini bəyan etməsi anlaşılmalıdır.

Azərbaycanda səfərdə olan Fransanın xarici ticarət və xaricdəki fransızlarla iş üzrə dövlət katibi, Azərbaycan-Fransa Hökumətlərəarası iqtisadi komissiyasının həmsədri Matias Fekl ölkəmizin iqtisadi qurumlarının rəhbərləri ilə görüşündə bildirdi ki, fransız sənayenin inkişafına dair 5 illik proqramla tanış olublar və prioritet hesab etdikləri layihələrdə iştirak etməyi düşünür.

Fransanın «Thales Group» şirkətinin baş direktoru Jan Bernar Lev isə vurğulayıb ki, Azərbaycan onlar üçün əhəmiyyətli ölkədir və

fransız iş adamlarını ölkəmizə sənaye texnologiyaları parklarına tətbiq olunan əlverişli investisiya və vergi rejimi gətirib. Bu ölkənin «Air Liquid» şirkətinin nümayəndələri bir müddət əvvəl Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında olublar və tələflər arasında qarşılıqlı əməkdaşlığa dair memorandum imzalanıb. Fransızlar tikinti, energetika, avtomobil istehsalı sektorlarını prioritet hesab edirlər və bu sahələrdə kapital yatırmaq niyyətindədirlər: «Sənaye texnoparkı geniş sənaye sahələrini əhatə edən struktur olduğundan, burada müxtəlif məhsulların istehsalı üzrə ixtisaslaşmış, müəssisələrin yaradılması mümkündür. Regionlarda texnopark şəbəkəsinin iqtisadi rayonların xammal və potensial gücünə uyğun təşkil məqsəduyğundur».

Fransalı sənayeçilər Azərbaycanda azad iqtisadi zonaların yaradılmasında da maraqlıdırlar. Bu məqsədlə İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinə (İSN) ikitərəfli azad iqtisadi zonaların yaradılması barədə təkliflər təqdim olunub. İSN-in şöbə müdiri Sahil Babayevin sözləri-

nə görə, azad iqtisadi zonanın yaradılmasının məqsədi xüsusi hüquq rejiminin və müasir texnologiyaların tətbiqi əsasında rəqabət qabiliyyətli yeni istehsal və xidmət sahələrinin təşkilində ibarətdir. Azərbaycan hökuməti bu cür iqtisadi vasitələrin təşkilində sahibkarlığın və iqtisadiyyatın inkişafını daha da sürətləndirmək əzmindədir: «Azərbaycanda xüsusi iqtisadi zonaların təşkili əcnəbi investorların da marağındadır. Bu sahəyə sahibkarları təşviq etmək üçün bir sıra güzəştlərin də tətbiq olunacağı istisna edilmir. Azad iqtisadi zona ərazisində hər hansı müəssisənin yaradılması, xidmət və istehsal təyinatlı obyektlərin tikintisi üçün vergi və gömrük güzəştləri həyata keçiriləcək. Həmin zonalarda istər istehsal, istərsə də investisiya təyinatlı avadanlıqların, malların ölkəyə gətirilməsinə gömrük rüsumları tətbiq olunmayacaq və yaxud güzəştli şərtlər əsasında rüsum tutulacaq. Bu cür layihələr çərçivəsində istehsal və ya emal olunan məhsullara, təmir, bərpa-tamamlama işlərinə, nümunələrin sərərgisi və digər məqsədlərlə respublika ərazisinə müvəqqəti idxal edilən mallara gömrük rüsumları və vergilər şamil olunmayacaq».

Xüsusi iqtisadi zonanın yaradılmasında bütün rezidentlər, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən sahibkarlar və qeydiyyatda alınmış transmilli şirkətlərin nümayəndələri, yeni xarici ölkələrin iş adamları təmsil oluna biləcəklər.

E.CƏFƏRLİ

Yeni hesablar planı üzrə ikili yazılışların verilməsi

Xanbaba Quliyev,
Auditorlar Palatasının üzvü

Hörmətli oxucular, yeni hesablar planında əks etdirilən bütün mühasibat hesablarında aparılacaq əməliyyatlara dair ikili yazılışların verilməsi ilə bağlı tövsiyələrimizi davam etdiririk. Bu dəfə də 113№-li «Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məs-rəflərin kapitallaşdırılması» hesabında uçota alınan əməliyyatlar və ikili yazılışlardan bəhs edəcəyik.

Misal. Müəssisə 2013-cü ilin yanvar ayında malsatan təşkilatdan 35400 manat (ƏDV ilə bir-

likdə) dəyərində 3 ədəd eyni tokar dəzgahı almışdır. Həmin ayda da dəzgahların müəssisəyə götürülməsi üçün yükdaşıma xidməti göstərən kənar fiziki şəxsdən (sədələşdirilmiş vergi ödəyicisi olan fərdi sahibkardan) 200 manat dəyərində nəqliyyat xidmətlərinin göstərilməsi haqqında akt qəbul edilmişdir. Dəzgahların sexdə quraşdırılması üçün müəssisədəxili işçilərə 1000 manat əməkhaqqı və əməkhaqqına müvafiq 22% həcmində 220 manat sosial sığorta haqqı hesablanmışdır. Həmin dəzgahların yerə bərkidilməsi üçün 1480 manat dəyərində müəssisənin anbarında olan tikinti materiallarından istifadə olunmuş və hər

üç avadanlıq istismara qəbul edilmişdir. Dəzgahlara azalan qalıq metodu əsasında illik 25% dərəcə ilə amortizasiya hesablanmışdır. Lakin 2015-ci ilin fevral ayında dəzgahlardan birinin yenisi ilə əvəz edilməsi məqsədilə sökülərək anbara yerləşdirilməsi və satılması qərarı verilmişdir. Bu məqsədlə də fevral ayında 1 ədəd dəzgahın sökülməsi üçün sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olan kənar təşkilata 1000 manat haqq ödənilmiş və avadanlıq restavrsasiya edilərək müəssisənin anbarına yerləşdirilmişdir. Bu əməliyyatlarla bağlı müəssisədə verəcək ikili yazılışları təyin etmək tələb olunur.

Tarix	Hesabın №-si və adı	Əməliyyatın məzmunu	Debet (məbləğ)	Kredit (məbləğ)
Yanvar 2013	113, Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məs-rəflərin kapitalaşdırılması	Malsatandan 3 ədəd dəzgah təhvil alınmışdır (ƏDV-siz məbləğ)	30000	
Yanvar 2013	531, Malsatan və podratçılara qisamüddətli kreditör borcları	Malsatandan 3 ədəd dəzgah təhvil alınmışdır (ƏDV-siz məbləğ)		30000
Yanvar 2013	241, Əzələşdirilən ƏDV	Alınmış dəzgahların dəyərində hesablanmış ƏDV-nin məbləği uçota alınır	5400	
Yanvar 2013	531, Malsatan və podratçılara qisamüddətli kreditör borcları	Alınmış dəzgahların dəyərində hesablanmış ƏDV-nin məbləği uçota alınır		5400
Yanvar 2013	113, Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məs-rəflərin kapitalaşdırılması	Yükdaşıma xidməti göstərən kənar fiziki şəxsin göstərdiyi xidmətlərin dəyəri uçota alınır	200	
Yanvar 2013	531, Malsatan və podratçılara qisamüddətli kreditör borcları	Yükdaşıma xidməti göstərən kənar fiziki şəxsin göstərdiyi xidmətlərin dəyəri uçota alınır		200
Yanvar 2013	113, Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məs-rəflərin kapitalaşdırılması	Dəzgahların quraşdırılması üzrə müəssisədəxili işçilərə əməkhaqqı hesablanmışdır	1000	
Yanvar 2013	533, Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinin qisamüddətli kreditör borcları	Dəzgahların quraşdırılması üzrə müəssisədəxili işçilərə əməkhaqqı hesablanmışdır		1000
Yanvar 2013	113, Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məs-rəflərin kapitalaşdırılması	Əməkhaqqına müvafiq 22% sosial sığorta haqqı hesablanmışdır	220	
Yanvar 2013	522, Sosial sığorta və təminatlar üzrə öhdəliklər	Əməkhaqqına müvafiq 22% sosial sığorta haqqı hesablanmışdır		220
Yanvar 2013	113, Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məs-rəflərin kapitalaşdırılması	Dəzgahların quraşdırılmasında istigadə olunan tikinti materialları silinir	1480	
Yanvar 2013	201, Xammal və materiallar	Dəzgahların quraşdırılmasında istifadə olunan tikinti materialları silinir		1480
Fevral 2015	111, Torpaq, tikili və avadanlıqlar – ilkin dəyər	2013-ci ilin yanvar ayında 3 ədəd dəzgah istismara tam qəbul edilmişdir (30000+200+1000+220+1480)	33900	
Fevral 2015	113, Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məs-rəflərin kapitalaşdırılması	2013-ci ilin yanvar ayında 3 ədəd dəzgah istismara tam qəbul edilmişdir (30000+200+1000+220+1480)		33900
31.12.2013 31.12.2014	202, İstehsalat məs-rəfləri	2013-cü və 2014-cü illər ərzində dəzgahlara amortizasiya dəyəri hesablanmışdır 33900 x 25% = 8475 25425 x 25% = 6356	14831	
31.12.2013 31.12.2014	112, Torpaq, tikili və avadanlıqlar – amortizasiya dəyəri	2013-cü və 2014-cü illər ərzində dəzgahlara amortizasiya dəyəri hesablanmışdır 33900 x 25% = 8475 25425 x 25% = 6356		14831
Fevral 2015	112, Torpaq, tikili və avadanlıqlar – amortizasiya dəyəri	2015-ci ilin fevral ayında sökülərək restavrsasiya edilmiş 1 ədəd dəzgahın yığılmış amortizasiya dəyəri silinir (14831 : 3 ədəd)	4944	
Fevral 2015	111, Torpaq, tikili və avadanlıqlar – ilkin dəyər	2015-ci ilin fevral ayında sökülərək restavrsasiya edilmiş 1 ədəd dəzgahın yığılmış amortizasiya dəyəri silinir (14831 : 3 ədəd)		4944
Fevral 2015	206, Satış üçün digər aktivlər	Sökülərək restavrsasiya edilmiş dəzgah satılması məqsədilə anbara təhvil verilmişdir, yeni dəzgahın qalıq dəyəri silinir (33900 : 3 ədəd) – 4944	6356	
Fevral 2015	111, Torpaq, tikili və avadanlıqlar – ilkin dəyər	Sökülərək restavrsasiya edilmiş dəzgah satılması məqsədilə anbara təhvil verilmişdir, yeni dəzgahın qalıq dəyəri silinir (33900 : 3 ədəd) – 4944		6356
Fevral 2015	206, Satış üçün digər aktivlər	1 ədəd dəzgahın sökülməsi üçün kənar təşkilatın göstərdiyi xidmətlərin dəyəri uçota alınır, yeni xidmətlərin dəyəri sökülən dəzgahın qalıq dəyərinin üzərinə əlavə edilir	1000	
Fevral 2015	531, Malsatan və podratçılara qisamüddətli kreditör borcları	1 ədəd dəzgahın sökülməsi üçün kənar təşkilatın göstərdiyi xidmətlərin dəyəri uçota alınır, yeni xidmətlərin dəyəri sökülən dəzgahın qalıq dəyərinin üzərinə əlavə edilir		1000

Cədvəldən aydın olur ki, 2015-ci ilin fevral ayında istismarda qalan 2 ədəd dəzgahın ilkin dəyəri 22600 (33900 : 3 x 2) manat, amortizasiya dəyəri 9887 (14831 - 4944) manat, qalıq (balans) dəyəri 12713 (22600 - 9887) manat və sökülərək (istismardan ayrılaraq) anbara satılmaq məqsədilə təhvil verilən 1 ədəd dəzgahın ehtiyat kimi uçota alınan dəyəri isə 7356 (6356 + 1000) manat təşkil edəcəkdir.

Anket sorğusu cavablandırılıb

Müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq, hər ilin sentyabr ayından başlayaraq «Elektron hökumət» portalının operatoru tərəfindən dövlət orqanlarının mülikiyyətində olan informasiya sistemlərinin növbəti monitorinqi keçirilir.

Bununla əlaqədar olaraq, Rəhbərlik və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin (RYTN) Məlumat Hesablaşdırma Mərkəzi (MHM) tərəfindən müvafiq məlumatların əvvəlcədən əldə edilməsi məqsədilə xüsusi anket sorğusu hazırlanaraq 36 dövlət qurumuna göndərilib. Artıq Vergilər Nazirliyi də daxil olmaqla, 20 dövlət qurumu tərəfindən informasiya sistemlərindən səmərəli istifadənin müəyyən edilməsi üçün tərtib olunmuş anket sorğusu cavablandırılıb.

MHM-in məlumatında deyilir ki, monitorinqlər zamanı əsasən

bu məsələlərə diqqət yetiriləcək: informasiya ehtiyatlarının FİN-ə və fərdi məlumatların mühafizəsinin müəyyən olunmuş tələblərə uyğunluğu; informasiya ehtiyatlarında məlumatlar bazasının strukturu ilə tanışlıq; bazalararası rəlaativlik prinsiplərinin yoxlanılması; fərdi məlumatların toplanılmasının və işlənilməsinin mülikiyyətçi və ya operator tərəfindən bəyan edilmiş məqsədlərə uyğunluğu; digər əlaqəli informasiya sistemləri ilə informasiya mübadiləsi üsulları və kateqoriyalarının monitorinqi; informasiya sistemlərinin və ehtiyatlarının portala qoşulması və onların tələblərə uyğunluğunun yoxlanılması; informasiya sisteminin və ehtiyatlarının «Elektron hökumət» portalı ilə əlaqəli olan komponentlərinin tələblərə uyğunluğu; informasiya sisteminin SOAP (Simple Object Access Protocol) vasitəsilə sorğularla işləmə

imkanı; dövlət orqanlarının informasiya sistemlərinin və ehtiyatlarının qarşılıqlı inteqrasiyasının təmin edilməsi məsələləri; dövlət orqanları tərəfindən təqdim olunan elektron xidmətlərin optimallaşdırılma imkanlarının araşdırılması; qanunvericiliyə uyğun və sair aidiyyəti məsələlərin monitorinqi.

Xatırladıq ki, sorğunu cavablandırmaq üçün linkə e-imza vasitəsilə daxil olaraq «Dövlət təşkilatlarında elektron xidmətlərin səmərəliliyini qiymətləndirən tədqiqat sorğusu»nda bəndlər üzrə müvafiq məlumatları doldurub təsdiq etməklə elektron şəkildə göndərmək və ya həmin linkdən anın və ehtiyatlarının «Elektron hökumət» portalı ilə əlaqəli olan komponentlərinin tələblərə uyğunluğu; informasiya sisteminin SOAP (Simple Object Access Protocol) vasitəsilə sorğularla işləmə

FƏXRİYYƏ

Innovativ texnologiyaların tətbiqi şəffaflığa zəmanət verir

Orta aylıq gəliri onlardan asılı olmayan səbəblərdən hər bir ailə üzvü üçün ehtiyac meyarının məcmusundan aşağı olan aztəminatlı ailələr dövlət tərəfindən ünvanlı sosial yardım almaq hüququna malikdirlər.

Bu kateqoriyadan olan şəxslərin müəyyənəşdirilməsi, ünvanlı dövlət sosial yardımlarının təyinatında şəffaflığın və ictimai nəzakətin təmin olunması istiqamətində Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi (ƏƏSMN) tərəfindən əhəmiyyətli işlər həyata keçirilir. 2013-cü ilin sonlarından etibarən ünvanlı sosial yardım alan ailələrin və məqsədlə tələb olunan sənədlərin siyahısı ƏƏSMN-nin rəsmi internet ünvanının (www.mlspp.gov.az) üzvü hesabında yerləşdirilib. Bundan əlavə, məmur-vətəndaş təmaslarının minimuma endirilməsi üçün bu sahənin tam avtomatlaşdırılması istiqamətində də müxtəlif tədbirlər həyata keçirilib.

Ölkə başçısının 23 fevral tarixli fərmanına əsasən, ƏƏSMN-in mərkəzləşdirilmiş informasiya sistemində ünvanlı dövlət sosial yardım üzrə vahid elektron müraciət və təyinat alt sisteminin (VEM-TAS) yaradılmasına qərar verilib. Nazirliyin məlumat xidmətindən aldığımız məlumata görə, sistemin fəaliyyətə başlaması üçün müvafiq texniki infrastrukturun hazırlanması işləri artıq yekunlaşdırılıb.

Vətəndaşlar tərəfindən ünvanlı dövlət sosial yardımının alınması ilə bağlı elektron formada müraciət göndərilməsi üçün proqram təminatı hazırlanaraq ilkin testləşdirmə işlərinə başlanılıb. Testləşdirmə prosesində proqram təminatından vətəndaşların asan və rahat şəkildə istifadəsinin təmin edilməsi məqsədilə onun funksional imkanları diqqətlə yoxlanılır və aşkarlanan hər hansı problem aradan qaldırılır. Bu işlər başa çatdıqdan sonra isə proqram təminatının pilot rejimində istifadəyə verilməsi planlaşdırılır.

Nazirlıkdən bildirilir ki, proqram təminatı istifadəyə verildikdən sonra ünvanlı dövlət sosial yardım almaq istəyən vətəndaşlar internet vasitəsilə elektron qaydada müraciət edə biləcəklər. Müraciət qəbul edildikdən sonra proqram təminatı tərəfindən təyinat olunmuş qrafik əsasında müraciətin edildiyi ailənin maddi-məişət şəraitinin müayinəsi aparılacaq. Proses təyinat olunmuş müddət ərzində və müvafiq proqram təminatı ilə təchiz edilmiş xüsusi kompüter avadanlıqları vasitəsilə həyata keçiriləcək. Müayinənin nəticələri real vaxt rejimində VEM-TAS-a ötürüləcək. Bundan əlavə, müraciətə baxılması üçün müvafiq məlumatların «Elektron Hökumət» portalı üzərindən aidiyyəti dövlət qurumlarının informasiya resursla-

rından real vaxt rejimində əldə edilməsi təmin olunacaq. Bütün məlumatlar ümumiləşdirildikdən və təhlil edildikdən sonra müraciət edən şəxsin ailəsinə ünvanlı dövlət sosial yardımının təyinat olunub-olunmaması barədə qərar qəbul ediləcək. Vətəndaşın ailəsinə ünvanlı dövlət sosial yardımının təyinat olunub-olunmaması barədə məlumat onun elektron ünvanına, yaxud mesaj formasında mobil telefon nömrəsinə göndəriləcək. Yardım təyinat olunduğu halda, onun ödənilməsi məqsədilə həmin şəxsə bank hesabının açılması üçün sistem tərəfindən müvafiq banka sifarişin göndərilməsi avtomatik şəkildə həyata keçiriləcək. Bankın ünvanı və bank kartının hansı tarixdə götürülməli olduğu barədə məlumatlar ailəni təmsil edən şəxsin elektron ünvanına və yaxud mesaj formasında mobil telefonuna göndəriləcəkdir.

Beləliklə, ünvanlı dövlət sosial yardımının sisteminin innovativ texnologiyaların tətbiqi ilə avtomatlaşdırılması bu təbəqədən olan vətəndaşlarımıza daha çəvik, rahat və şəffaf xidmət göstərməyə şərait yaradacaqdır. Onu da qeyd etmək ki, «Ünvanlı dövlət sosial yardım haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununda edilən müvafiq dəyişikliklər əsasən, sosial yardım əvvəllər olduğu kimi 1 il deyil, 2 il müddətinə təyinat olunur.

AYTƏN

vergi taqvimi

İYUL						
I	II	III	IV	V	VI	VII
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
21	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Qeyd: Verginin ödənilmə və bəyannamənin verilmə müddətinin sonuncu günü təqvimdə göy rənglə seçilmişdir. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşdüysə halda, növbəti iş gününə keçirilmişdir.

Ödənilən vergi:

15 iyul - «(1)» və «(2)».
21 iyul - «(1-1)», «3», «4», «8», «9», «10.1», «10.2», «10.3» və «11».

«(1) və (2)» - Gəlir və mənfəət vergisi: Gəlir və mənfəət vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim ilidir. Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar rüb qurtardıqdan sonra 15 gündən gec olmayaraq cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bələdiyyə mülikiyyətində olan müəssisə və təşkilatlar mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə) ödəyirlər. Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir. Vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki mümkün metoddan birinə uyğun müəyyənəşdirir. **Birinci metod:** Hər rüb üçün cari ödəmələrin məbləği əvvəlki vergi ilində hesablanmış verginin 1/4 hissəsi məbləğində müəyyən edilir.

İkinci metod: Cari rübdəki gəlirin məbləği keçən ilin ümumi gəlirində (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) verginin xüsusi çəkisini göstərən əmsalə vurmaqla müəyyən edilir. Vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənəşdirəməyin yuxarıdakı iki mümkün metodundan birini seçir və hər il aprel ayının 15-dən gec olmayaraq barədə vergi orqanına məlumat verir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənəşdirərkən üçün ikinci metodda seçdiyi halda, hər rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir.

«(1-1)» - Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə): Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabət dövrü rübdür. Xüsusi notariuslar tərəfindən aparılan notariat hərəkatlarına, habelə notariat hərəkatları ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalı, hesablanmış vergi məbləği isə növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir. Xüsusi notariuslar tərəfindən aparılan notariat hərəkatlarına, habelə notariat hərəkatları ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artıq yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmalı, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayıf təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodla təbiiq edir. Əvvəlki vergi ilində fəaliyyətli olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzr

beynəlxalq panoram

Böyük Britaniyanın məşhur futbol klubları vergilərdən yayınır

Britaniyanın «The Guardian» nəşri «Tax Justice Network» şirkəti ilə birgə çirkli pulların yuyulması və saxta maliyyə işləri ilə əlaqəsi olan ingilis futbol klubları barəsində araşdırma aparıb.

Tədqiqata premyer-liqada, eləcə də daxili çempionatda, birinci və ikinci liqalarda oynayan 92

komanda cəlb olunub. Araşdırma zamanı məlum olub ki, 92 futbol klubundan hər üçüncüsü offşorlarda qeydiyyatdan keçmiş xarici sahibkarlara aiddir. Müliyyənin belə strukturu klub sahiblərinin vergi ödənişlərindən yayınması üçün istifadə edilir.

Araşdırmanın nəticələri ilə bağlı hesabatda klub sahiblərinə qarşı heç bir konkret ittiham ol-

masa da, qeyd edilir ki, ölkədə komandanın satışı zamanı vergilərdən yayınmaq üçün böyük potensial mövcuddur.

«Tax Justice Network» hesabatının müəllifi Corc Terner bildirib ki, offşorlarda qeydiyyatdan keçmiş saxta kompaniyaların adına milyardlarla dəyərli olan aktivlərin rəsmiləşdirilməsi Böyük Britaniyada vergidən yayınma riskinin mövcud olduğunu göstərir. «İşlərin belə vəziyyəti öz sevimli komandalına çoxlu vaxt, pul və emosiya sərf edən azarkeşlərdə böyük narahatlığa səbəb olmalıdır. Futbol sadəcə biznes deyil, offşor şirkətlərin bizim milli komandaların sahibliyində yeri olmamalıdır», - deyir C.Terner bildirib.

Araşdırmanın şübhəli siyahısına 28 futbol klubu düşüb. Onların arasında «Arsenal», «Aston Villa», «Lester», «Liverpool», «Mançester Siti», «Mançester Yunayted», «Kuinz Reyndjers», «Sanderlend» və «Tottenxem» kimi komandalar var.

Xarici ölkələrin təcrübəsi

Cənubi Koreya Respublikasının vergi sistemi: fiziki şəxslərin gəlir vergisi

Koreya Respublikasında gəlirdən vergilər dövlət və yerli səviyyədə tutulur. Kapital gəlirləri adi gəlirə daxil edilir və ayrıca kapital gəlirləri vergisi mövcud deyil. Yerli vergilərə əyalət, şəhər və dairə vergiləri daxildir.

Koreyada daimi yaşayış yeri olan, ölkədə 1 il və ya daha artıq müddətdə qalmış şəxs rezident

dən övvəl Koreyada işə başlamış olsunlar və iş-götürən şirkət yüksək səviyyəli texniki vasitələr biznesi, mühəndislik və ya biznesin digər xüsusi forması ilə məşğul olsun.

Yığım və depozit hesablarından əldə olunan müxtəlif faiz və dividend gəlirləri də gəlir vergisindən azaddır.

hesab edilir. Hüquqi şəxs yaratmayan birliklər (assosiasiyalar) və ya baş idarələri Koreyada olan tərəfdaşlıqlar rezident fiziki şəxs hesab olunur. Ər/arvad müstəqil (ayrı-ayrılıqda) vergi ödəyiciləri hesab edirlər.

Rezident fiziki şəxslər bütün dünya gəlirləri üzrə, qeyri-rezident fiziki şəxslər isə yalnız Koreya mənbəyindən əldə edilmiş gəlirləri üzrə gəlir vergisinə cəlb olunurlar. 1 yanvar 2009-cu il tarixdən etibarən 10 illik dövr ərzində 5 ildən az müddətdə rezident olmuş əcnəbi köçürmə əsasında xarici gəlirlərdən vergiyə cəlb olunur.

Gəlirlər aşağıdakı 3 qrupda təsnifləşdirilir:

- **qlobal gəlirlər** - daşınmaz əmlakın icarəsindən gəlir və peşəkar gəlirlər də daxil olmaqla, sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə olunan gəlirlər, maddəli işdən gəlir, faiz gəlirləri, dividend gəlirləri, digər gəlirlər);

- **təqəddir gəlirləri** - pensiya gəlirləri;

- **kapital gəlirləri** - adi gəlir şəklində vergiyə cəlb olunan kapital gəlirləri üzrə xüsusi vergi mövcud deyildir. Daşınmaz əmlakın özkəninkləşdirilməsindən və qiymətli kağızlardan əldə olunan gəlirlər ayrıca hesablanır.

Faiz gəlirləri və dividendlərin ümumi illik məbləği 16.000 avrodan çox olduqda gəlir qlobal gəlirlərə aid edilir. Digər hallarda faiz gəlirləri və dividendlər ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunur.

Vergidən azad olunan gəlirlərə daxildir:

- dövlət trasterlərdən gəlirlər;
- icarənin digər evi olmadığı hallarda, evin icarəsindən gəlir (evin dəyəri 725.000 avrodan aşağı olduqda);
- faktiki iş xərclərinin kompensasiyası üçün işçiyə ödəmələr.

Yerli şirkətlər tərəfindən Koreyada çalışan xarici texniki işçilərə ödənilən əməkhaqqı və məvacib 5 il müddətində gəlir vergisindən azaddır, bu şərtlə ki, onlar 31 dekabr 2014-cü il tarix-

Qlobal gəlir vergiləri üzrə əsas dərəcələr:

Vergiyə cəlb olunan gəlir (milyon KRV ilə)	Marjinal hədd (%-lə)
0-12	6
12-46	15
46-88	24
88-150	35
150-dən çox	38
1 KRV = 0,0008 avro	

Daşınmaz əmlakdan əldə olunan kapital gəlirləri qlobal gəlirlə eyni dərəcədə vergiyə cəlb olunur.

Qiymətli kağızlardan əldə olunan kapital gəlirləri üzrə ümumi vergi dərəcəsi 20%-dir, lakin kiçik və orta müəssisələrin səhmləri (10%) və iri müəssisələrin nəzarətçi səhmdarlarının 1 ildən az müddətə saxlanılan səhmləri (30%) istisnadır.

2014-cü ilədək aşağı gəlirlərə xüsusi çıxılmalar tətbiq olunurdu:

- sığorta haqqları;
- tibbi xərclər;
- təhsil xərcləri;
- mənzil xərcləri;
- ianələr.

Yuxarıda qeyd olunmuş məbləğlərin cəmi 800 avrodan az olduqda, 800 avro məbləğində standart çıxılma tətbiq edilir. Həmin məbləğ 800 avrodan çox olduqda iş xərclərinin faktiki məbləği çıxılır, lakin bu halda sübutlar təqdim edilməlidir. Əməkhaqqından gəlir əldə etməyən vergi ödəyicilərinə münasibətdə bu məbləğ 480 avroya endirilmişdir.

2014-cü ildən etibarən yuxarıda qeyd olunan çıxılmaların əvəzinə vergi çıxılmaları tətbiq edilir.

Davamı növbəti sayımızda

Gürcüstanda vergi yoxlamalarının müddəti azaldılacaq

Dövlət Gəlirlər Xidməti vergi yoxlamalarının müddətlərini azaltmağa imkan verən normaların hazırlanması üzərində işə başlayıb. Baş nazir İrakli Qaribaşvili yoxlama prosedurlarının maksimum sadələşdirilməsinin zəruriliyini vurğulayıb.

Parlamentin maliyyə-büdcə komitəsinin rəhbəri Nodar Ebanoidze işə bildirib ki, uzunmüddətli vergi yoxlamaları biznesə xeyli narahatlıq yaradır və bu məsələ nizama salınmalıdır: «Yoxlamaların keçirilməsini nizama salan yeni sənədin layihəsi parlamentin müzakirəsinə çıxarılaçaq».

Maliyyə Nazirliyi Beynəlxalq Valyuta Fondunun mütəxəssisləri ilə birgə auditin aparılması sisteminin təkmilləşdirilməsi layihəsi üzərində işləyir. Bu layihə yoxlamaların keçirilməsi müddətinin azaldılmasına imkan verəcək. Bundan başqa, Gəlirlər Xidməti sahəvi yoxlamalar sisteminə keçməyi planlaşdırır.

Qeyd edilməlidir ki, son zamanlar Gürcüstanda vergi yoxlamalarının keçirilməsi müddətinin azaldılması və yoxlama prosedurlarının sadələşdirilməsinin zəruriliyi ilə bağlı biznes dairələrinin müraciətləri intensiv hal alıb.

Çexiya uduşları üzrə verginin artırılmasını ləğv edib

Hökumət oyun sektoru üçün vergilərin artırılması haqda qanunun qəbul edilməsini 2017-ci ilədək təxirə salıb.

Maliyyə nazirinin müavini Ondrej Zavodski bildirib ki, 2016-cı il yanvarın 1-dək aradan qaldırılması çətin olacaq gözlənilməz maneələrlə üzləşiblər. Buna görə də uduşlar üzrə vergini 25%-dək artırılmasını nəzərdə tutan (bu, mövcud dərəcədən 5% çoxdur) düzəliş edilməsi qərara alınmışdır. Həmçinin, müəssisənin mənfəət vergisi 19 faiz səviyyəsində saxlanılacaq. O, həmçinin bildirib ki, yeni qanunla oyun biznesinə vergini 35%-dək artırmaq planlaşdırılır. Bunun 25%-i ortaya qoyulan pul üzrə vergi dərəcəsidir və bu miqdar nəzərdə tutulan 30%-dək artım əvəzinə 5% azaldılmışdır.

Yeni qanuna əsasən, lotereya sektoru üçün vergi 30% təşkil edəcək. Hökumət ən yüksək tarifləri oyun avtomatları sektoruna tətbiq etməyi planlaşdırır.

krossvord

Yuxarıdan aşağı: 1.Təcrübədə istifadə olunmaq üçün heyvanların laboratoriyaya şəraitində saxlandığı bina; 2.Şəhur rayonunda kənd; 3.Meşə; 4.Kamera-instrumental musiqinin əsas janrlarından biri. İtalyan dilindən tərcümədə «səslənmək» mənasını verir; 5.Minsk - Belarusun paytaxtı; 6.Yarış; 9.Mövsümi meyvə; 13.Lev Tolstoyun «Hərb və Sülh» romanında personajın adı; 15.Bərabərlik; 16.Türk, yakut və altay mifologiyasında su tanrısı; 17.Yeni Zelandiyada şəhər; 18.Ət və balıq yeməklərinin yanında verilən bişmiş xəmir, tərəvəz məmulatları (makaron, kartof, göy noxud və s.); 20.Neyronun iki çıxıntısından biri; 21. Gəmilərə yol göstərən qurğu. Beyləqan rayonunda qəsəbə. **Soldan sağa:** 1.BŞ-da ştat; 5.Şahmatda vəziyyət; 7.ABŞ-da ştat; 8.Fransız rəssamı, XIX əsrin Avropa akademizminin hamı tərəfindən qəbul olunan lideri; 10.Ruminiyada şəhər; 11.E.ə. XX-XIX əsrlərdə Cənubi Azərbaycanda və Xəzərin cənub hissəsində yaşamış qədim türk tayfalarından biri; 12.İdmançı; 14.Zürafələr fəsiləsinə aid heyvan növü; 19.Türkiyədə oriyental tipli xalq musiqisi janrı; 21.Poçt ödəniş nişanı; 22.Şəriətdə xüsusi qayda ilə yerinə yetirilən vacib əməl; 23.Qəzet-jurnal səhifələrində çap olunan əsərlərin, əsasən, satirik

Gəmilərə yol göstərən qurğu

şeyrin xüsusi növü; 24.Almaniyada çay; 25.Fond birjasında hər hansı prosesin müəyyən dövr ərzində gedişatını xarakterizə edən mütləq və ya nisbi göstərici.

Tərtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1.Voyniç; 2.Nereida; 3.Arsu; 4.İrland (deniz); 5.Asuan (bəndi); 6.Əminli; 9.Amin; 13.Sədi; 15.Beysbol; 16.Smira; 17.İndira (Qandi); 18.Moreyn; 20.Qarış; 21.Nabat. **Soldan sağa:** 1.Vandalizm; 5.Aye; 7.Yardımlı; 8.Suri; 10.İlisu; 11.Nominal; 12.Karst; 14.Knub; 19.Maqadan; 21.Neyro; 22.Fara; 23.Zimbabve; 24.ABŞ; 25.Plastilin.

idman

«Tarix yazdıq! Tarixə yazıldıq!»

İyulun 12-də «Bakı-2015» Avropa Oyunlarının könlülüləri-nə və Azərbaycan yığmasının idmançılarına həsr olunmuş «Tarix yazdıq! Tarixə yazıldıq!» şüarı altında parad keçirilib.

Gənclər və İdman Nazirliyinin, birinci Avropa Oyunları Əməliyyat Komitəsinin təşəbbüsü ilə təşkil edilən tədbir Azərbaycan idmançılarının və Avropa Oyunlarının könlülülərinin iştirakı ilə Bakı İdman Sarayından başlayaraq Dənizkənarı Milli Parkda yekunlaşıb. Parad xüsusi konsert proqramı ilə davam etdirilib.

Doqquz mərhələdən sonra 6-cı yer

Azərbaycanın kontinental velosiped komandası «Synergy Baku Cycling Project» Çində keçirilən sayca 14-cü «Tour de Qinghai Lake» yürüşündə iştirakını davam etdirir. Beynəlxalq Velosipedçilər İttifaqının 13 mərhələdən ibarət 2-ci kateqoriyalı yarışında 22 komanda iştirak edir. Həmin komandalardan biri dünya turu, üçü pro-kontinental və 18-i kontinental klubdur.

Qeyd edək ki, yarışın ən ağır dağ mərhələlərindən biri kimi xarakterizə olunan 190 kilometrlik 7-ci mərhələdə komandamızın üzvlərindən ən yüksək göstəriciyə Matey Müerli imza atıb. O, finiši mərhələ qalibi, İtaliyanın «Lampre-Merida» dünya turu komandasının üzvü İlya Koşevoydan 55 saniyə sonra keçərək üçüncü yeri tutub.

Yarışın 9-cu mərhələsində iştirakçılar 203 km məsafə qət ediblər. Velosipedçilərimizin hamısı finiši mərhələ qalibi, Sloveniyanın «Adria Mobil» komandasının üzvü Marko Kumpla eyni vaxtda -

4 saat 36 dəqiqə 31 saniyəyə keçiblər. Bununla da komandamız 6-cı yerdəki mövqeyini qoruyub saxlayıb. Ümumi təsnifatda liderə 3 dəqiqə 34 saniyə uduzan Matey Müerli hazırda 9-cu yerdə qərarlaşıb. Turnirə iyulun 18-də yekun vurulacaq.

Azərbaycan güləşçiləri dünyanın ən güclüləri siyahısında...

Dünya Güləş Birliyi 2015-ci ilin iyununda keçirilən yarışların nəticəsinə əsasən, yunan-Roma güləşi üzrə yeni reyting cədvəlini açıqlayıb.

10 Azərbaycan güləşçisinin adının daxil edildiyi siyahıda birinci Avropa Oyunlarının qızıl medalçısı Rəsul Çunayev reytingdəki birinciliyini qoruyub. Digər qızıl medalçı Elvin Mürsəliyev bir pillə yüksələrək dördüncü olub. Gümüş medala sahib olan Rafiq Hüseynov reyting sıralamasında ikinci yerdə qərarlaşıb. Bürünc mükafatçı Elman Muxtarov isə 8 pillə irəliləyib və beşinci sərəyaya yüksəlib.

Ötən ayın reyting cədvəlində olmayan ağır çəkili pəhləvanlarımız Orxan Nuriyev və Sabah Şəriati Avropa Oyunlarında qə-

zandıqları nailiyyətlə ilk onluğa düşə biliblər. Orxan Nuriyev altıncı, Sabah Şəriati isə doqquzuncu sırada qərarlaşıblar.

Gənclərin Avropa çempionatının qalibi İslam Abbasov (6-cı) da reyting siyahısında mövqeyini qoruya bilib.

Bakıda keçiriləcək «Formula-1» yarışlarının tarixi açıqlanıb

Meksikada keçirilən Dünya Avtomobil İdman Şurasının iclasında 2016-cı ildə təşkil ediləcək «Formula-1» Avropa Qran-pri yarışlarının tarixi açıqlanıb.

Beynəlxalq Avtomobil Federasiyasının saytının (FIA) yaydığı məlumatda bildirilir ki, gələcək il Azərbaycanı keçiriləcək Avropa Qran-pri yarışlarının Bakı mərhələsi iyulun 17-də təşkil ediləcək.

Qeyd edək ki, «Formula-1» üzrə dünya çempionatı ilk dəfə 1950-ci ildə keçirilib. Artıq 65 ildir ki, bu yarış müvafiq infrastrukturaya malik ölkələrdə təşkil edilir. Bu cür tədbirlərin şəhərin küçələrində keçirilməsi təcrübəsi mövcuddur və belə yarışlar Monako, İspaniya, Sinqapur və s. kimi ölkələrdə keçirilir. Hər il təşkil edilən «Formula-1» yarışları ayrıca Qran-pri mərhələlərindən ibarət olur. İlin sonunda həm pilotlar, həm də komandalar arasında qaliblər müəyyən edilir.

mozaika

Düşüncələri mətnə çevirən sistem

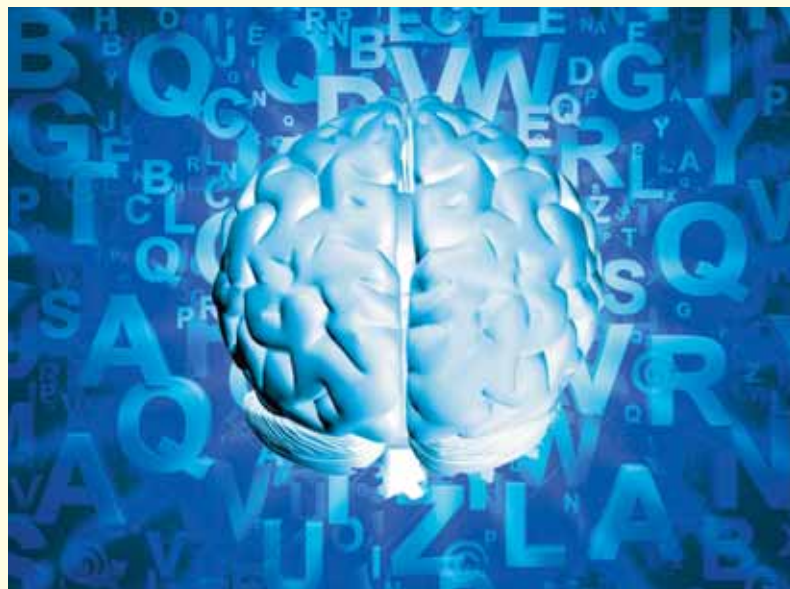
robototexnika

ABŞ və Almaniya tədqiqatçılarından ibarət beynəlxalq qrup fasiləsiz danışıq zamanı insan beynində yaranan siqnalın deşifrə olunması sahəsində müvəffəqiyyət əldə edib.

«Brain-to-Text» sistemi beynin qabığından alın və yan hissələrinin əks tərəfində yerləşən ECoG-elektrodların (elektrokortikografik) matrisinin köməyi ilə oxunan siqnalın sənə yazmasını həyata keçirib. Sınaqlarda tibbi müəssisələrdən birində əsəb xəstəliklərinin kliniki müalicəsi kursu keçən yeddi könüllü iştirak edib.

Bütün iştirakçılar müəyyən söz yığımından ibarət tipik mətni uca-dan oxuyublar. Beynin siqnalının toplanmış verilənləri kompüter öyrənməsinin və analizini alqoritmlərinin köməyi ilə müəyyən sözlərə uyğun siqnalın ən çox ehtimal olunan ardıcılığı çıxaran kompüterə daxil edilib. Bundan sonra məlumatlar olduqca sadə alqoritmin köməyi ilə mətn formatına çevrilib.

Bu sistemin dəqiqliyi hələ arzuolunan səviyyədə olmadığından, normal şəraitdə insanın tələffüz etdiyi sözlər təyin olunan səhvlərin miqdarı 25 faizə çatır. Pasiyent müəyyən səhvlərə görə sözləri tam düzgün tələffüz

edə bilmədikdə isə səhvlərin miqdarı 50 faizədək artır.

Alimlərin sözlərinə görə, səhvlərin çox olması verilənlərin analizinin universal proqram təminatı vasitəsilə həyata keçirilməsi ilə izah oluna bilər. Halbuki ixtisaslaşdırılmış proqram təminatı daha səmərəli nəticə verir.

İxtisaslaşdırılmış proqram təminatı yaradılan zaman sistem tərkibindən edilən səhvlərin miqdarı kəskin azalacaq və bu kimi sistemlər müxtəlif səbəblərə görə danışa bilməyən insanlarla ünsiyyət saxlamağa imkan verən «kör-pü» rolunu oynayacaq.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu iş-

lər bir neçə elmi fondun dəstəyi ilə, ABŞ Hərbi Qüvvələrinin Elmi-Tədqiqat İdarəsinin sifarişləri üzrə aparılıb. Beynin siqnalının sənə yazması Albani Tibb Mərkəzinin mütəxəssisləri tərəfindən həyata keçirilib, siqnalın və nitqin avtomatik tanınması alqoritmləri Karlsruhe Texnologiya İnstitutunun «Cognitive Systems Lab» (Almaniya) laboratoriyasında işlənilib. Yeni texnologiyanın sonrakı inkişafı kompüter və digər qurğularla düşüncənin idarə olunması sistemlərinin yaradılması, insanlar arasında ünsiyyətin yeni texnologiyaları və s. üçün ilk addım ola bilər.

Hər dörd uşağdan biri...

tədqiqat

Depressiyadan və psixi pozğunluqlardan əziyyət çəkən uşaqların sayı artır. Alimlər bildirirlər ki, kibernetiklər azyaşlılarda sinir sistemi ilə bağlı bir sıra xəstəliklərin yaranmasına səbəb olur. Söhbət «Facebook» kimi sosial şəbəkələrdən gedir. Psixoloqlar Alberta Universitetinin və Qabaqcıl Təcrübə Mərkəzinin (Ottava, Kanada) nümayəndələrinin köməyi ilə həyata keçirilən 36 tədqiqat nəticəsində müəyyən edilib ki, elektron hücumların təməlinə yaşadılarla münasibətlərdə problemlər dayanır. Son demə, rəyi soruşulanların 5 faizdən 74 faizə qədər virtual təhqirlərə məruz qalıb. Başqa sözlə desək, hər dörd uşağdan biri internet-hədələmənin qurbanıdır.

Ekspertlər bildiriblər ki, hədələmə ilə depressiyanın inkişaf ehtimalının artması arasın-

da sabit qarşılıqlı əlaqə müşahidə olunur. Məsələn, sınaqların aparıcı müəllifi Mişel Hamm bildirib ki, çox vaxt belə manipulyasiyaların qurbanı məhz kicik yaşlı qızlar olur.

Süni sinir hüceyrəsi

İnsanın sinir hüceyrələri bir-birindən çox aralıdır. Onların qarşılıqlı təsiri kimyəvi maddələr sayəsində baş verir. İsveçin Karolina İnstitutunun alimləri laboratoriyada şəraitində elektrik siqnalı qəbul edib ötürə bilən hüceyrə yaradıblar.

Alimlər bioelektron komponentin köməyi ilə adi hüceyrələri əvvəlcə siqnalı qəbul etməyə, sonra isə onu ətrafdakı hüceyrələrə ötürməyə məcbur ediblər. Araşdırmanın rəhbəri, hüceyrə mikrobiologiyası üzrə professor Aqnetta Rixter-Dalfors eksperimentin nəticələrini belə şərh edir: «Süni hüceyrə insan neyronları kimi kimyəvi siqnalda dəyişiklikləri aşkar edir, sonra bu siqnal elektrik siqnalına çevrilir. Elektron proqram tə-

minatının köməyi ilə siqnal daha sonra lazımı yerə ötürülür və bu zaman o, kimyəvi siqnal çevrilərək növbəti hüceyrəyə təsir göstərir».

Alimlər əmindirlər ki, onların kəşfi tibb elmini hazırda sağalmaz hesab edilən nevroloji xəstəliklərin uğurlu müalicəsinə daha bir addım yaxınlaşdırır.

araşdırma

Beyinə şprislə elektronika yeridiblər

elm

ABŞ alimləri çevik naqillərdən və elektron komponentlərdən ibarət tor hazırlamağa müvəffəq olublar. Bu toru şpris köməyi ilə bilavasitə beynə yeritmək olar.

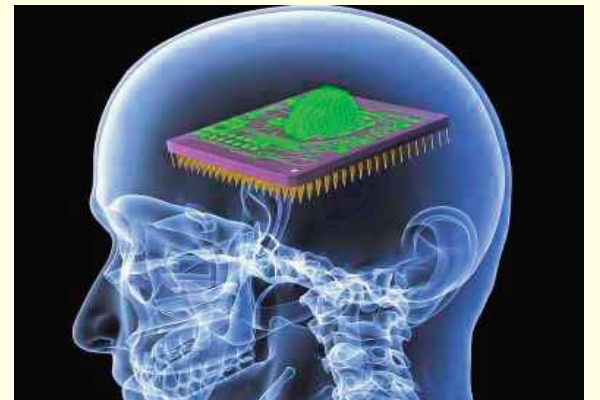
Çevik elektronika dəsti sinir hüceyrələrinin vəziyyətini izləmək və hətta onlara təsir etmək üçün (sinir hüceyrələrinə heç bir zərər yetirmədən) bu hüceyrələrə qoşula bilər. Alimlər bu texnologiyanın, məsələn, parkinson xəstəliyinin müalicəsində mühüm nəticələrin əldə edilməsində vacib rol oynaya biləcəyini düşünürlər. Yeni texnologiya haqqında «Nature Nanotechnology» jurnalında məlumat verilib.

Ayrı-ayrı neyronların fəallığının sinir fəaliyyətinin (dərketmə, təfəkkür, emosiyalar) ən yüksək formalarına gətirib çıxarması neyrofiziolgiyada mühüm problemlərdən biridir. Texnoloji nöqtəyindən baxdıqda, bunun həlli üçün min və milyon hüceyrənin eyni vaxtda monitorinqini aparacaq qurğular lazımdır. Lakin müasir implantantları beynə yerləşdirmək çətinidir, onların elektrodları isə yad cisim kimi qəbul olunaraq qıcıqlanma yaradır.

ABŞ-ın Harvard Universitetindən olan kimyaçı Çarlz Liber xrom və platinin qarışığından üçölçülü

tor yaratmaqla bu maneəni aradan qaldırıb. Tor şpris nazik iynəsinə yerləşdirmək üçün yetəri qədər çevikdir. Beyinə yeridildikdən sonra 16 elektron komponentli tor əvvəlki formasını alır. O, 90 faiz boşluqdan ibarətdir ki, bunun da sayəsində beyin hüceyrələri toru neytral karkas kimi qəbul edərək oraya sərbəst yerləşirlər. Beş həftə ərzində aparılan sınaqlar zamanı tora qarşı yüksək immunitet reaksiyası müşahidə olunmayıb - beyin onu yad cisim kimi qəbul etməyib.

Alimlər sınaqları şisənin üzərində aparıblar. Onlar ayrı-ayrı neyronları izləməyə və stimullaşdırmağa müvəffəq olublar.

Müdrilər deyib ki...

«Gözəl danışan natiqin çox danışdığı heç vaxt hiss olunmur».
Jül Renar (1864-1910)

